

Koncentracja na partnerstwie

Program działania Rządu Republiki Białorusi do 2025 roku wyznacza pięcioletni cel osiągnięcia poziomu rozwoju innowacyjności wiodących krajów regionu Europy Wschodniej. Planuje się stworzenie nowych punktów wzrostu białoruskiej gospodarki poprzez realizację zintegrowanych "projektów przyszłości" - nowych projektów innowacyjnych w przemyśle elektrycznym, transporcie elektrycznym, bioprzemysle, farmacji, robotyce, instrumentalistyce i produkcji materiałów kompozytowych, a także opracowanie linii modeli doświadczalnych zasadniczo nowych dla Białorusi urządzeń i uruchomienie na ich podstawie produkcji seryjnej. Rozwiązanie tego zadania powinno być i będzie oparte na pewnych doświadczeniach z poprzednich lat. Tym bardziej, że jest na czym budować. Dość powiedzieć, że w ciągu ostatnich pięciu lat Białoruś zwiększyła produkcję wyrobów innowacyjnych o połowę, do prawie siedmiu i pół miliarda dolarów. Dużą nadzieję pokłada się dziś we współpracy międzynarodowej z partnerami zagranicznymi i organizacjami międzynarodowymi. Jak dziś rozwiązuje się te problemy? To badanie jest właśnie o tym.

Borys Zalessky

Doświadczenie zawodowe w dziennikarstwie - ponad czterdzieści pięć lat. Obecnie jest profesorem nadzwyczajnym w Katedrze Dziennikarstwa Międzynarodowego Wydziału Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Obszary badań: współczesne stosunki międzynarodowe; publicystyka międzynarodowa, ekonomia międzynarodowa.

Koncentracja na partnerstwie

*Międzynarodowe zaangażowanie w obliczu
Niepewność i zmienność*

Boris Zalesskij

Boris Zalesskij

Koncentracja na partnerstwie

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalesskij

Koncentracja na partnerstwie

**Międzynarodowe zaangażowanie w obliczu
Niepewność i zmienność**

FOR AUTHOR USE ONLY

ScieniaScripts

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

This book is a translation from the original published under ISBN 978-620-3-30409-1.

Publisher:

Scienca Scripts

is a trademark of

International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-3-24521-9

Copyright © Boris Zalesskij

Copyright © 2021 International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

FOR AUTHOR USE ONLY

Borys Zalesky

Nacisk położony jest na partnerstwo

Zaangażowanie międzynarodowe w kontekście

Niepewność i zmienność

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Spis treści

Z procesów integracyjnych - do współpracy regionalnej.....	5
Kluczem do sukcesu jest innowacyjna współpraca.....	15
W kierunku wspólnej przestrzeni edukacyjnej.....	18
Inwestycyjne i eksportowe czynniki rozwoju regionalnego	21
Celem strategii jest zmniejszenie liczby regionów pozostających w tyle.....	33
Udział w wystawach jako narzędzie promocji eksportu nowoczesnych technologii.....	36
Celem jest wprowadzenie innowacji.....	39
Od zwiększenia innowacyjności - do "projektów przyszłości"	49
Chiński wektor współpracy międzyregionalnej	52
Grupa robocza zarysowuje perspektywy.....	55
Nowy program rozszerzy współpracę	58
Perspektywiczny mechanizm handlu elektronicznego w kierunku maksymalizacji potencjału	61
Literatura	71

FOR AUTHOR USE ONLY

Z procesów integracyjnych - do współpracy regionalnej

W grudniu 2020 r. Rada szefów państw WNP zatwierdziła nową wersję Koncepcji dalszego rozwoju Wspólnoty Narodów oraz plan kluczowych działań w celu jej realizacji. W nowej wersji określono główne zadanie WNP - "poprawę skuteczności jego działań, w tym poprzez zapewnienie realizacji zobowiązań podjętych przez państwa i monitorowanie ich realizacji". Współpraca gospodarcza jest zdefiniowana w dokumencie jako kluczowy priorytet¹. Rozwój Wspólnoty Niepodległych Państw jest dziś szczególnie istotny dla Białorusi, ponieważ 1 stycznia 2021 roku Białoruś objęła przewodnictwo w tej organizacji międzynarodowej. A teraz w dużej mierze od jej podejścia do wzmocnienia mechanizmów integracyjnych w przestrzeni postradzieckiej zależy, w jakim stopniu WNP będzie w stanie poradzić sobie z pilnymi problemami spowodowanymi przez globalizację i nowe wyzwania naszych czasów.

Wśród głównych priorytetów białoruskiego przewodnictwa w WNP na posiedzeniu Rady Ministrów WNP w grudniu 2020 roku kraj wskazał liberalizację handlu, ograniczenie ograniczeń i zwolnień do minimum, likwidację barier technicznych, ujednoczenie zasad i procedur zamówień publicznych, utworzenie wspólnych rynków towarów i usług, intensyfikację działań inwestycyjnych, rozszerzenie współpracy przemysłowej, poszukiwanie wspólnych punktów wzrostu gospodarczego. Obejmuje to również wzmocnianie więzi humanitarnych, poszerzanie kontaktów w dziedzinie nauki, edukacji, zdrowia, kultury, sportu i turystyki, pracy z młodzieżą, a także poprawę wizerunku Wspólnoty Narodów na arenie międzynarodowej, z naciskiem na wzmocnienie współpracy między państwami członkowskimi WNP w zakresie informacji.

Zwrócenie uwagi na aktywizację współpracy informacyjnej w tym kontekście można wyjaśnić obawami wyrażonymi na forum Rady ds.

---

¹ Posiedzenie Rady Szefów Państw SIC [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/zasedanie-soveta-glav-gosudarstv-sng-25085/

Uczestnicy szczytu dostrzegli "brak świadomości mieszkańców naszych krajów, poziom ich świadomości tego, co robi Wspólnota, jakie jest jej znaczenie. Istnieje potrzeba większego wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, które są szczególnie ważne dla młodego pokolenia. Wskazane byłoby bardziej aktywne tworzenie platform dyskusyjnych i angażowanie społeczności eksportowej i dziennikarzy. Musimy przemyśleć i przyjąć plan promowania informacji² w WNP. Powinniśmy wierzyć, że ta propozycja zostanie uwzględniona w koncepcji białoruskiego przewodnictwa i jego planie działania. We wniosku określono poważne zadania dla obszaru informacyjnego wszystkich państw Wspólnoty Narodów w celu zapewnienia odpowiedniego wyartykułowania w mediach procesów integracyjnych, które będą miały miejsce w WNP podczas przewodnictwa Republiki Białorusi w tym kraju. Jest rzeczą oczywistą, że przedstawiciele międzynarodowego segmentu dziennikarstwa narodowego kraju sprawującego prezydencję muszą odegrać szczególną rolę w rozwiązaniu tego twórczego zadania; muszą nadać ton w sferze medialnej, zwracając się do najbardziej aktualnych kwestii budowania integracji w przestrzeni postsowieckiej. Jednocześnie powinny one uwzględniać szereg ważnych punktów.

Jeszcze przed swoją prezydencją strona białoruska ogłosiła na najwyższym szczeblu, że w 2021 roku zamierza skupić się na rozwoju wspólnej przestrzeni gospodarczej Wspólnoty Narodów, a "szczególny nacisk zostanie położony na zmostkowanie procesów integracyjnych w WNP i EWEA".³ aby stworzyć taki sam poziom współpracy w ramach Wspólnoty Narodów jak w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Zamiar ten sprawia, że dla członków mediów istotne jest zbadanie istniejących doświadczeń w zakresie budowania integracji w EAEU, które mogą być z powodzeniem wykorzystane w WNP.

---

2 Mołdawia proponuje opracowanie planu promowania informacji o WNP [zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/moldova-predlagaet-produmat-plan-informatsionnogo-prodvizhenija-sng-420785-2020>

3 Na spotkaniu Ministra Spraw Zagranicznych V. Makei z Przewodniczącym Komitetu Wykonawczego CIS - Sekretarzem Wykonawczym CIS [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: https://mfa.gov.by/press/news_mfa/b824e89c5996ccf3.html

Tym bardziej, że unia gospodarcza Białorusi, Rosji, Kazachstanu, Kirgistanu i Armenii ma takie doświadczenie.

Należy przypomnieć, że w listopadzie 2020 r. Rada szefów rządów WNP zorganizowała posiedzenie w formie wideokonferencji, na którym jej uczestnicy zatwierdzili plan działania na rzecz realizacji pierwszego etapu strategii rozwoju gospodarczego WNP na okres do 2030 r. Dokument ten "obejmuje okres od 2021 do 2025 roku i zawiera 29 działów, w tym te poświęcone współpracy handlowej i gospodarczej, przemysłowi, kompleksowi paliwowo-energetycznemu, transportowi, komunikacji i informatyzacji, kompleksowi rolno-przemysłowemu, polityce pieniężnej i finansowej oraz rynkowi pracy⁴. Środki zawarte w przyjętym planie, mające na celu wzmocnienie i zwiększenie konkurencyjności gospodarek WNP, rozwój nowych projektów współpracy i infrastruktury, rozwój gospodarki cyfrowej, wykorzystanie potencjału naukowego, technologicznego i edukacyjnego, powinny pomóc w efektywnym wykorzystaniu mechanizmów integracyjnych tej organizacji międzynarodowej w celu przywrócenia pozytywnej dynamiki skali interakcji. W końcu w ciągu siedmiu miesięcy 2020 roku wartość obrotów w handlu zagranicznym pomiędzy krajami WNP spadła o prawie 17 procent. Ponadto, "w okresie styczeń-sierpień wielkość produkcji przemysłowej Wspólnoty Narodów spadła o 4% w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku. Ruch towarowy zmniejszył się o 4,8%, a ruch pasażerski o ponad jedną czwartą, czyli o 28%"⁵.

Oczywiście, wskaźniki te nie wyglądają zbyt przekonująco na tle wyników Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, gdzie obserwuje się szereg pozytywnych tendencji w działalności gospodarczej. I tak, "w ciągu ostatnich 5 lat wielkość wzajemnej wymiany handlowej krajów Unii wzrosła o 35% i wyniosła 62 mld dolarów (w 2015 r. było to 46 mld dolarów). Łączny PKB

---

4 Następne posiedzenie Rady Szefów Rządów WNP odbędzie się w Mińsku 28 maja 2021 r. [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/sledujushee-zasedanie-soveta-glav-pravitelstv-sng-projdet-v-minske-28-maja-2021-goda-414460-2020/>

5 Roman Golovchenko wziął udział w posiedzeniu Rady Szefów Rządów WNP [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://government.by/ru/content/9638>

wzrósł o 21% i osiągnął 2 biliony dolarów"⁶. A jeśli weźmiemy nawet rok 2020, który nie był najlepszy z powodów epidemiologicznych, to produkcja rolna wzrosła o dwa i pół roku i nie nastąpił spadek produkcji przemysłowej w sektorze produkcyjnym. Jednak EUEA jest w pełni świadoma, że unia powinna jedynie przyspieszyć tempo integracji potencjału przemysłowego państw członkowskich. Z tego powodu strategiczne kierunki rozwoju euroazjatyckiej integracji gospodarczej zostały zatwierdzone w EAEU zaledwie na tydzień przed posiedzeniem Rady Szefów Państw WNP, co zapewnia szybkie tempo rozwoju tej międzynarodowej organizacji. "Niezbędny jest coroczny wzrost o 4,5% PKB w celu osiągnięcia wskaźników określonych w strategii rozwoju integracji do 2025 r."⁷. Przyjęta strategia, obejmująca jedenaście obszarów i 332 mechanizmy wdrażania, przewiduje pełniejsze wykorzystanie potencjału przemysłowego EAEU, jego zdolności logistycznych w celu pełnego zapewnienia komplementarności gospodarek. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na edukację, opiekę zdrowotną i przepływ obywateli. Aby zrealizować tę swoistą mapę drogową rozwoju integracji, "będziemy musieli podpisać 13 międzynarodowych traktatów, ponad 60 ustaw i rozporządzeń oraz wprowadzić około 25 poprawek i uzupełnień do Traktatu o Unii Europejskiej i ustawodawstwa krajowego"⁸. Jak widzimy, jest wiele do zrobienia. Ważny szczegół: strategia rozwoju integracji euroazjatyckiej do 2025 roku została przyjęta w czasie sprawowania przez Republikę Białorusi przewodnictwa w Unii Europejskiej, co pozwala mieć nadzieję na skuteczne przewodnictwo strony białoruskiej w WNP w 2021 roku.

---

6 Nazarbajew: konieczne jest zwiększenie wolumenu i trwałości przepływów handlowych w obrębie i poza EWEA [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/nazarbaev-neobhodimo-naraschivat-objemy-i-ustojchivost-torgovyh-potokov-vnutri-i-za-predelami-eaes-419719-2020/>.

7 Strategia rozwoju integracji euroazjatyckiej pozwoli na rozwiązanie wielu problemów w nowy sposób - Miasnikowicz [Zasób elektroniczny]. 2020. URL: <https://www.belta.by/economics/view/strategija-razvitija-razijskojoj-integratsii-pozvolit-po-novomu-reshat-mnogie-voprosy-mjasnikovich-419794-2020/>.

8 Strategia EEU 2025 zawiera 330 środków i mechanizmów wspierających integrację - Malkina [Zasoby elektroniczne]. 2020. URL: <https://www.belta.by/economics/view/strategija-eaes-do-2025-goda-soderzhit-330-mer-i-mehanizmov-po-razvitiju-integratsii-malkina-419802-2020/>.

Przejście WNP z etapu tworzenia do etapu integracji projektów, gdzie nacisk kładziony jest na współpracę inwestycyjną i komplementarną specjalizację w realnym sektorze gospodarki, która jest obecnie realizowana w tej unii gospodarczej, może również dostarczyć ciekawych doświadczeń dla WNP w zakresie procesów integracyjnych z EUEA. Istota tego przejścia jest zawarta w mapach industrializacji i przemysłu rolnego tworzonych dziś w EAEU. Pierwszy z nich ma na celu określenie obszarów technologicznych uzależnionych od importu oraz potencjału zastępczego producentów, a także obszarów ewentualnej współpracy przemysłowej oraz konkretnych bieżących i planowanych dużych projektów przemysłowych w EUEA. "Obecna wersja projektu mapy obejmuje 177 dużych inwestycji i znaczących dla odpowiednich sektorów przemysłu projektów o wartości 194,5 mld USD w 21 sektorach"⁹. Jeśli chodzi o mapę rozwoju rolno-przemysłowego, obejmie ona również obszary realizacji projektów polegających na tworzeniu łańcuchów współpracy na rzecz rozwoju branż zastępujących import. Doświadczenia z realizacji tych elementów integracji projektów w przestrzeni postradzieckiej z pewnością powinny znaleźć się w centrum uwagi zarówno białoruskich mediów, jak i wszystkich krajów dzisiejszej Wspólnoty Narodów.

Bardzo przydatne dla WNP mogą być również doświadczenia EAE w poszerzaniu współpracy naukowej, technologicznej i innowacyjnej, m.in. poprzez tworzenie euroazjatyckich platform technologicznych, których głównym celem jest "zapewnienie systematycznej pracy nad gromadzeniem zaawansowanych krajowych i światowych osiągnięć rozwoju naukowego i technologicznego, mobilizowanie potencjału naukowego państw członkowskich do rozwiązywania problemów stosowanych w rozwoju innowacyjnych

---

⁹ Pivovar, E. Industrialization and agroindustrial maps will promote import substitution in the EAEU - Malkina / E. Pivovar // [Electronic resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/karty-industrializatsii-i-agroindustrii-budut-sposobstvovat-importozamescheniju-v-eaes-malkina-419027-2020/>.

produktów i technologii oraz ich wdrażania do produkcji przemysłowej"¹⁰. Faktem jest, że "w Traktacie o EUEA brakuje podstawowych przepisów dotyczących współpracy naukowej i technologicznej, które pozwoliłyby na uregulowanie innowacyjnych interakcji między krajami Unii¹¹. Z tego powodu Republika Białorusi inicjuje włączenie do Traktatu o Unii Europejskiej odrębnego artykułu, który określałby kierunki współpracy państw członkowskich Unii w dziedzinie nauki, technologii i innowacji.

Jeszcze w kwietniu 2016 roku Euroazjatycka Rada Międzyrządowa postanowiła stworzyć listę euroazjatyckich platform technologicznych, która obejmowała 14 obszarów: 1. Medyczna i medyczna biotechnologia, farmacja. 2. Technologie informacyjne i komunikacyjne. 3. Fotonika. 4. Technologie lotnicze. 5. Technologie jądrowe i radiologiczne. 6. Energetyka. 7. Technologie transportowe. 8. Technologie metalurgiczne i nowe materiały. 9. Wydobycie zasobów naturalnych oraz przetwarzanie ropy naftowej i gazu. 10. Chemia i petrochemia. Elektronika i technika mechaniczna 11. 12. rozwój środowiska naturalnego. 13. Technologia przemysłowa. 14. Rolnictwo, przemysł spożywczy, biotechnologie.

W styczniu 2019 roku EAE utworzyła 15. Euroazjatycką Platformę - "Energia i elektryfikacja", której założycielami było dziewięć przedsiębiorstw i instytucji naukowych z Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu i Rosji, które określiły główne obszary działalności, takie jak "energetyka, elektryfikacja, a także tworzenie i dystrybucja inteligentnych sieci - instalacji elektrycznych, które zapewniają równoległą pracę w sieci różnych źródeł energii". Ponadto planuje się rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu

---

10 Euroazjatyckie platformy technologiczne [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-eaes-shumilin-397579-2020/>

11 Białoruś opowiada się za rozszerzeniem współpracy naukowo-technicznej w ramach Unii Europejskiej - Szumilin [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-eaes-shumilin-397579-2020/>

oszczędzania energii dla odległych konsumentów"¹². W sierpniu 2019 r. Rada Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej zatwierdziła już 16. Euroazjatycką Platformę Technologiczną - "Technologie utrzymania i naprawy urządzeń przemysłowych", która ma na celu rozwiązywanie takich zadań jak "rozwój partnerstwa przemysłowego i wymiana importowa, reengineering przestarzałych jednostek i zespołów w oparciu o remont techniczny i modernizację zakładów produkcyjnych, wdrażanie przełomowych technologii"¹³. Jednocześnie utworzono Euroazjatyckie Centrum Obrabiarek w celu prowadzenia jednolitego rejestru wyposażenia maszyn i urządzeń wyprodukowanych w krajach Unii Europejskiej, co pozwoli na określenie, jakie kompetencje i możliwości produkcyjne posiadają.

Dla Republiki Białorusi udział w realizacji tych euroazjatyckich platform technologicznych jest już ważny, ponieważ uwaga skupia się tu na realizacji wysoce innowacyjnych projektów, które mają znaczenie nie tylko gospodarcze, ale również polityczne i społeczne. W szczególności jest to charakterystyczne dla udziału strony białoruskiej we wdrażaniu platformy technologicznej związanej z technologiami kosmicznymi i geoinformacyjnymi. "Praca w tym kierunku pozwoliła nam stworzyć własnego satelitę, a także cały sektor gospodarki, który zajmuje się sferą kosmiczną, i zadeklarować się na arenie międzynarodowej jako potęga kosmiczna." ¹⁴. Ważne uzupełnienie: w kwietniu 2020 r. Kolegium Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej zatwierdziło globalny projekt współpracy w zakresie świadczenia usług kosmicznych i geoinformacyjnych w oparciu o dane z teledetekcji Ziemi, który ma zostać wdrożony w latach 2021-2025. "Na pierwszym etapie mają zostać zjednoczone

---

12 Pivovar, E. Platforma technologiczna w sektorze energetycznym jest tworzona w EAEU / E. Pivovar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/tehnologicheskaja-platforma-v-sfere-energetiki-sozdana-v-eaes-333240-2019/>

13 W EAEU [Zasoby elektroniczne] powstaje nowa euroazjatycka platforma technologiczna dla technologii konserwacji i naprawy urządzeń przemysłowych. - - 2019. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/13-08-2019-1.aspx>

14 Nikitina, Y.F. Prospects of technological platforms: Synergetic effects / Y.F. Nikitina // Designing the Future. Problemy rzeczywistości cyfrowej: przebieg 2. konferencji międzynarodowej (7-8 lutego 2019 r., Moskwa). - Moskwa: Instytut Matematyki Stosowanej w Keldysz, 2019. - - C. 88-89.

działające i przyszłe konstelacje krajów UGW". W drugim etapie - stworzenie jednego portalu informacyjnego"¹⁵ .

Do innych interesujących obszarów udziału Białorusi w Euroazjatyckiej Platformie Technologicznej należy Platforma Technologiczna EurasiaBio, która przewiduje opracowanie wspólnych projektów w dziedzinie biotechnologii dla efektywnego wykorzystania w nauce, edukacji, gospodarce, sferze społecznej i potrzebach państwa, a także projekt organizacji produkcji sprzętu oświetleniowego LED, którego uczestnikami są organizacje białoruskie, rosyjskie, ormiańskie, kazachskie i kirgiskie.

Kolejny ważny obszar, który - sądząc po wszystkich pozorach - zostanie zrealizowany przez stronę białoruską w WNP w 2021 r. i na którym powinni skupić się przedstawiciele sektora medialnego, jest związany z tematem interakcji pomiędzy regionami Wspólnoty Narodów, gdyż Mińsk oczekuje "zauważalnego efektu realizacji Międzypaństwowego Programu Współpracy Innowacyjnej, Koncepcji Współpracy Międzyregionalnej i Transgranicznej oraz Priorytetowych Obszarów Współpracy w Transporcie"¹⁶. Należy zauważyć, że w latach istnienia Wspólnoty Niepodległych Państw regiony stały się skutecznym narzędziem dialogu międzypaństwowego i integralną częścią interakcji gospodarczych. Koncepcja współpracy międzyregionalnej i transgranicznej zatwierdzona na listopadowym (2020) posiedzeniu Rady Szefów Rządów WNP powinna wprowadzić nowe skuteczne elementy do tego priorytetu rozwoju tej struktury integracyjnej. Należy przypomnieć, że ten kierunek interakcji między krajami Wspólnoty Narodów obejmuje "kompleks środków legislacyjnych, administracyjnych i ekonomicznych, które przyczyniają się do najbardziej racjonalnego rozłożenia sił produkcyjnych i wyrównania poziomu życia, obejmujących wszystkie najważniejsze sektory produkcji

---

15 Kraje EAEU zamierzają stworzyć euroazjatycką konstelację kosmiczną [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: https://www.tvr.by/news/obshchestvo/strany_eaes_namereny_sozdat_evraziyskuyu_kosmicheskuyu_gruppirovku/

16 Igor Petrishenko wymienił najważniejsze zadania stojące przed WNP na obecnym etapie: przezwyciężenie recesji gospodarczej, zwiększenie wzajemnego i zagranicznego handlu. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9678>

maturalnej, ochrony zdrowia, egzekwowania prawa i bezpieczeństwa, zatrudnienia, pośrednictwa usług, stymulacji turystyki"¹⁷.

Mówiąc o współpracy międzyregionalnej, rozwijającej ten obszar interakcji, jeszcze w kwietniu 2020 r. państwa Wspólnoty Narodów przyjęły Konwencję o współpracy międzyregionalnej państw członkowskich WNP, w której wyjaśniono termin "współpraca międzyregionalna", który obecnie odnosi się do skoordynowanych działań stron "mających na celu wzmocnienie i rozwój przyjaznych stosunków, handlowych, gospodarczych, społecznych, kulturalnych, prawnych i humanitarnych pomiędzy regionami stron"¹⁸. A wśród priorytetów działań przyczyniających się do osiągnięcia wyznaczonych celów wyróżniono ponad dwadzieścia kierunków, wśród których należy wymienić tworzenie wolnych stref ekonomicznych w regionach, realizację projektów inwestycyjnych, działalność handlową i targową.

Jeśli chodzi o współpracę transgraniczną, odpowiednia konwencja państw członkowskich SIC została przyjęta jeszcze w październiku 2008 roku. W niniejszym dokumencie pojęcie "współpraca transgraniczna" jest zdefiniowane jako "wspólne działania mające na celu wzmocnienie i promowanie dobrosąsiedzkich stosunków pomiędzy terytoriami przygranicznymi, zawierające, zgodnie z ustawodawstwem Stron, porozumienia niezbędne do osiągnięcia tych celów"¹⁹. Wśród ponad dwudziestu wymienionych kierunków działań przyczyniających się do rozwoju współpracy transgranicznej należy wymienić tworzenie specjalnych lub specjalnych stref ekonomicznych na obszarach przygranicznych, handel transgraniczny, współpracę przemysłową i techniczną.

Republika Białorusi należy do tych państw WNP, które zwracają szczególną uwagę na współpracę regionalną. Tak więc na IX posiedzeniu Rady Współpracy Międzyregionalnej i Transgranicznej państw członkowskich WNP,

---

17 Stan współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w państwach członkowskich WNP (raport informacyjny i analityczny). - M.: CIS, 2017. - - C. 4.

18 Konwencja o współpracy międzyregionalnej między państwami członkowskimi Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: https://pravo.by/upload/docs/op/N01600091_1585774800.pdf

19 Konwencja o współpracy transgranicznej państw stron Wspólnoty Niepodległych Państw [zasoby elektroniczne]. - - 2008. - URL: <http://docs.cntd.ru/document/902196976>

które odbyło się podczas wideokonferencji we wrześniu 2020 roku, odnotowano, że w białoruskich obwodach "nadal obowiązuje ponad 600 dokumentów dotyczących współpracy w sferze handlowej, gospodarczej, naukowej, technologicznej i humanitarnej z obwodami państw członkowskich WNP"²⁰. I chociaż ponad 430 umów dotyczy regionów Rosji, ostatnio podjęto aktywne działania w celu rozszerzenia partnerstwa między regionami i innymi krajami. I tak, 26 takich dokumentów zostało podpisanych dopiero podczas przygotowania i organizacji pierwszego Forum Regionów Białorusi i Uzbekistanu w lipcu 2019 roku. Zawarto prawie 15 umów z regionami Armenii. A projekt takiego dokumentu między Mińskiem a Erewanem jest gotowy do podpisania. Istnieją 23 umowy o współpracy z regionami Kazachstanu, 18 z Mołdawią i 5 z Kirgistanem. Jeśli chodzi o Azerbejdżan, stosunki partnerskie zostały nawiązane między miastami Mińsk i Baku, Mohylew i Sumgajt. A współpraca międzyregionalna białorusko-turkmeńska opiera się na istniejących umowach między Mińskiem a Aszchabatem, obwodem mohylewskim i Maryją Bielajatą. Obwody witebski, homelski, miński i mohylewski oraz Mińsk aktywnie współpracują z obwodami Tadżykistanu.

Jak widzimy, potencjał dla partnerstwa nie jest bez znaczenia. To, w jaki sposób jest to odzwierciedlone w dzisiejszych mediach krajowych, nie jest łatwym pytaniem. W każdym razie w 2021 r. ta różnorodność więzi regionalnych będzie musiała zostać w pełni ujawniona przez białoruskie regionalne środki masowego przekazu na podstawie postanowień planu promocji informacji WNP omówionego na grudniowym (2020 r.) posiedzeniu Rady Szefów Państw WNP, aby jak najlepiej odzwierciedlić ten kierunek integracji w przestrzeni postradzieckiej w ich publikacjach, programach i audycjach, przyczyniając się w ten sposób do skutecznego przewodnictwa Republiki Białorusi w tym międzynarodowym organie.

---

20 Wystąpienia uczestników IX posiedzenia Rady Współpracy Międzyregionalnej i Transgranicznej państw członkowskich WNP w sprawie statusu współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w państwach członkowskich WNP [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://e-cis.info/cooperation/3763/89102/>

Kluczem do sukcesu jest innowacyjna współpraca

Jednym z priorytetowych obszarów prezydencji Republiki Białoruś we Wspólnocie Niepodległych Państw (WNP) w 2021 roku jest dalszy rozwój wspólnej przestrzeni gospodarczej, współpraca i integracja międzynarodowa w celu zapewnienia kompleksowego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego państw członkowskich tej organizacji międzynarodowej. Białoruś za najważniejsze zadanie w dziedzinie nauki i technologii uważa stworzenie "skutecznych mechanizmów łączenia wysiłków państw WNP w dziedzinie nauki, technologii i innowacji oraz wzmocnienie innowacyjnego komponentu wzrostu gospodarczego poprzez stworzenie krajowych systemów innowacyjnych w realizacji międzypaństwowych projektów innowacyjnych"²¹. Zostanie ona rozwiązana na podstawie doświadczeń z interakcji w tej sferze, które istnieją już we Wspólnocie Narodów.

Należy przypomnieć, że w 2020 r. zakończono realizację Międzypaństwowego Programu Współpracy Innowacyjnej państw WNP, który został zatwierdzony w październiku 2011 r. i w którym sformułowano główne zadanie - "stworzenie przestrzeni międzypaństwowej łączącej możliwości krajowych systemów innowacji, nadającej zrównoważony charakter systemowy rozwojowi innowacji, przyczyniającej się do efektywnego wykorzystania osiągnięć naukowych i technologicznych oraz wynalazków"²². Podczas jego wdrażania osiągnięto pewne rezultaty. Wśród nich - sformułowano obecny mechanizm realizacji projektów międzypaństwowych, stworzono ramy prawne dla pomyślnej interakcji między uczestnikami oraz tworzona jest infrastruktura innowacyjna.

---

21 Prezydencja Republiki Białorusi we Wspólnocie Niepodległych Państw w 2021 roku [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.mfa.gov.by/multilateral/belarusischairmanship2021/>

22 Międzypaństwowy program współpracy innowacyjnej państw członkowskich WNP na okres do 2020 r. [Zasób elektroniczny]. - - 2011. - URL: <https://cis.minsk.by/page/19142>

W związku z udziałem Republiki Białoruś w realizacji postanowień zakończonego programu organizacje białoruskie stały się agencjami wdrażającymi w dziewięciu na dziesięć projektów międzypaństwowych. Do najważniejszych z nich należy opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu informatycznego służącego do monitorowania prognoz dotyczących sytuacji kryzysowych w przestrzeni powietrznej i kosmicznej, który pozwala na ograniczenie szkód spowodowanych takimi sytuacjami oraz kosztów radzenia sobie z ich skutkami nawet o 20 % dzięki zastosowaniu odpowiednich środków w odpowiednim czasie. Innym ciekawym przykładem w tym kontekście jest opracowanie bardzo czułego systemu badań wykrywających wirusowe zapalenie wątroby typu E u ludzi, dzikich i domowych świń, królików i jeleni, na podstawie którego Białoruś opracowała system publicznych środków antyepidemicznych.

Kontynuacją systematycznych prac w tym kierunku było przyjęcie w listopadzie 2020 roku na posiedzeniu Rady szefów rządów państw WNP decyzji w sprawie międzypaństwowego programu współpracy innowacyjnej państw członkowskich Wspólnoty Narodów na okres do 2030 roku. Dokument ten jest "systemem wzajemnie powiązanych działań pod względem celów, zasobów i terminów, który uwzględni zgromadzone doświadczenia". W szczególności dużo uwagi poświęca się przyciąganiu pozabudżetowych źródeł finansowania międzypaństwowych projektów innowacyjnych²³. Głównym zadaniem nowego programu jest organizacja produkcji na dużą skalę dóbr konkurencyjnych opartych na wiedzy oraz perspektywiczny rozwój we wspólnej euroazjatyckiej przestrzeni innowacyjnej. Jedną z innowacji, która odróżnia nowy dokument od poprzedniego, jest to, że nowy program stał się bardziej elastyczny w jego realizacji. Podczas gdy wcześniej istniał ścisły warunek udziału w projekcie innowacyjnym przedstawicieli co najmniej trzech krajów Wspólnoty Narodów,

---

23 W sprawie wyników posiedzenia Rady Szefów Rządów Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <https://e-cis.info/page/3758/89205/>

teraz "przewiduje się rozpoczęcie projektów z udziałem dwóch państw członkowskich WNP, a inne zainteresowane kraje mogą dołączyć później"²⁴.

Koncentracja na działaniach zwiększających efektywność działań innowacyjnych podyktowana jest faktem, że w przyszłości do 2030 r. globalne procesy gospodarcze będą charakteryzowały się zwiększoną niepewnością i niestabilnością, a nawet możliwymi radykalnymi zmianami pod wpływem czynników geopolitycznych. Jednak najważniejszymi trendami, które mogą rzeczywiście wpłynąć na rozwój światowych procesów w najbliższej dekadzie, pozostaną nowe technologie, innowacyjne rozwiązania w gospodarce, tworzenie dużej liczby własnych produkcji high-tech. Pod tym względem Wspólnota ma jeszcze wiele do zrobienia, aby pozbyć się tych przeszkód w sferze innowacji, z którymi państwa członkowskie WNP borykają się do dziś, gdzie "nadal istnieje pewna inercja, czynnik czasu nie jest brany pod uwagę, poziom planowania strategicznego w sferze rozwoju innowacji i międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej jest niski, środki wspierania małych i średnich przedsiębiorstw, w tym młodzieży, nauki i technologii oraz przedsiębiorczości innowacyjnej, nie są wystarczająco skuteczne".²⁵ Skuteczna realizacja zapisów nowego programu pozwoliłaby na osiągnięcie oczekiwanego efektu w 14 kierunkach jednocześnie, w tym: zwiększenie liczby przełomowych technologii, odkryć i obiecujących zjawisk poprzez promocję wyników badań na rynku; stworzenie potencjału do zwiększenia liczby firm z obszaru WNP - światowych liderów technologicznych; rozszerzenie współpracy naukowej, technologicznej i innowacyjnej jako podstawy do tworzenia wspólnych konkurencyjnych produktów, w tym na rynki krajów trzecich.

---

24 Program współpracy innowacyjnej krajów WNP stał się bardziej elastyczny i adaptacyjny - Shumilin [Zasób elektroniczny]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/programma-innovatsionnogo-sotrudnichestva-stran-sng-stala-bolee-gibkoj-i-adaptivnoj-shumilin-421456-2020/>
25 Międzypaństwowy program współpracy innowacyjnej państw członkowskich WNP na okres do 2030 roku. -- M., 2020. -- C. 8.

W kierunku wspólnej przestrzeni edukacyjnej

Koncepcja Prezydencji Białorusi we Wspólnocie Niepodległych Państw w 2021 roku przewiduje, że jednym z priorytetów Prezydencji w tej organizacji międzynarodowej będzie dalsze wzmacnianie więzi humanitarnych i poszerzanie kontaktów w dziedzinie edukacji i nauki. W tym przypadku mówimy o kontynuacji prac nad rozwojem ram prawnych mających na celu stworzenie wspólnej przestrzeni edukacyjnej Wspólnoty Narodów, promowaniu "więzi partnerskich między organizacjami edukacyjnymi krajów członkowskich WNP, realizacji wspólnych projektów i programów edukacyjnych"²⁶.

Należy przypomnieć, że umowa o współpracy w dziedzinie edukacji między państwami członkowskimi Wspólnoty Narodów została podpisana w maju 1992 roku w Taszkencie. W niniejszym dokumencie strony uzgodniły, że będą wspierać wspólne badania naukowe, "aby w pełni ułatwić utrzymanie i rozwój bezpośrednich partnerstw edukacyjnych między terytoriami i instytucjami edukacyjnymi państw członkowskich"^{27,28} oraz utworzyły Radę Współpracy w Dziedzinie Edukacji państw członkowskich WNP. Od tego czasu, z inicjatywy tego organu koordynującego, w WNP przyjęto około czterdziestu dokumentów. Wśród nich: decyzje w sprawie koncepcji rozwoju kształcenia dorosłych (2006) i kształcenia na odległość (2007); porozumienia w sprawie koordynacji prac w zakresie informatyzacji systemów edukacyjnych (2007), rozwoju zawodowego nauczycieli organizacji edukacyjnych (2007), wzajemnego uznawania dokumentów dotyczących wyższego/wyższego kształcenia zawodowego (2013); Regulamin Kongresu Nauczycieli i Pracowników Nauki (2018). Ponadto w ramach Wspólnoty Narodów 17 uczelni

---

26 Prezydencja Republiki Białorusi we Wspólnocie Niepodległych Państw w 2021 roku [Zasoby elektroniczne]. 2020. - URL: <https://www.mfa.gov.by/multilateral/belaruscischairmanship2021/>

27 Porozumienie o współpracy w dziedzinie edukacji [Zasoby elektroniczne]. - - 1992. - URL: <https://cis.minsk.by/page/7570>

28 Porozumienie o współpracy w celu utworzenia wspólnej (wspólnej) przestrzeni edukacyjnej Wspólnoty Niepodległych Państw [zasoby elektroniczne]. - - 1997. - URL: <https://cis.minsk.by/page/7552>

wyższych uzyskało status organizacji podstawowych w różnych dziedzinach działalności edukacyjnej, w tym białoruskie uniwersytety: Sacharowa Międzynarodowy Państwowy Instytut Ochrony Środowiska Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego - podstawowy w WNP w zakresie edukacji ekologicznej; Republikańskiego Instytutu Kształcenia Zawodowego - podstawowy w zakresie kształcenia, przekwalifikowania i rozwoju zawodowego w zakresie kształcenia zawodowego i technicznego oraz szkolenia specjalistów w krajach WNP.

Innym interesującym projektem w sferze edukacyjnej we Wspólnocie Narodów jest CIS Network University, który został powołany w 2009 r. na mocy umowy konsorcyjnej podpisanej przez rektorów 11 wiodących uniwersytetów Wspólnoty Narodów w celu kształcenia wysoko wykwalifikowanej kadry i stworzenia jednolitej przestrzeni edukacyjnej w krajach Wspólnoty Narodów. Początkowo planowano przeszkolenie personelu w zakresie dyscyplin humanitarnych i społecznych. Jednak w 2010 r. wektor techniczny zaczyna się rozwijać i zaczęły pojawiać się takie obszary jak inżynieria i budownictwo naftowe i gazowe. Istota szkolenia specjalistów polega na tym, że "studenci z krajów WNP, szkoleni na uniwersytecie sieciowym, mają możliwość uzyskania dokumentu edukacyjnego z obu krajów, a to automatycznie zwiększa ich konkurencyjność na rynku pracy²⁹. Należy zauważyć, że od 2010 do 2019 roku studiowało tu 1 100 studentów studiów magisterskich. A dziś w projekcie uczestniczy 38 uniwersytetów z 9 krajów WNP. ³⁰Wśród nich jest Białoruski Uniwersytet Państwowy i Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny. W szczególności Białoruski Uniwersytet Państwowy kształci się w dziedzinie prawa międzynarodowego w zakresie

---

29 Ponad 800 osób zostało przeszkolonych w CIS Networking University [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bolee-800-chelovek-proshli-obuchenie-v-setevom-universitete-sng-337497-2019/>

30 Informacje na temat działań Rady Współpracy w dziedzinie edukacji Wspólnoty Niepodległych Państw w celu utworzenia wspólnej przestrzeni edukacyjnej CIS [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://e-cis.info/cooperation/3063/79383/>

"Zarządzania", "Ekonomii", "Filologii" i "Stosunków międzynarodowych". I "po pomyślnym zdaniu egzaminu państwowego i obronie pracy magisterskiej absolwent otrzymuje dwa dyplomy: rosyjski i białoruski"³¹.

W maju 2020 r. podczas posiedzenia Rady Szefów Rządów WNP podpisano Umowę o utworzeniu i funkcjonowaniu Uniwersytetu Sieci WNP, która faktycznie legalizowała na szczeblu rządowym istniejący od ponad dziesięciu lat projekt międzyuczelniany. W grudniu 2020 roku Izba Reprezentantów Zgromadzenia Narodowego Republiki Białorusi ratyfikowała ten dokument, co powinno nadać nowy impuls rozwojowi interakcji edukacyjnych we Wspólnocie Narodów. Wejście w życie tej umowy, podpisanej w celu poprawy jakości szkolenia w instytucjach szkolnictwa wyższego, realizacji wspólnych projektów naukowych i technicznych o priorytetowym znaczeniu dla krajów uczestniczących, wspierania nauki języków, kultury i tradycji narodów krajów WNP, "stworzy niezbędne warunki dla rozszerzenia i pogłębienia kontaktów między krajami w sferze humanitarnej i edukacyjnej".³²Wzmocni ona współpracę i powiązania międzyuczelniane w dziedzinie szkolnictwa wyższego w przestrzeni euroazjatyckiej. W rezultacie przyczyni się to do realizacji zadania stworzenia wspólnej przestrzeni edukacyjnej w WNP.

---

31 CIS Network University [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://ums.bsu.by/ru/am/cis-net-university>

32 Posłowie ratyfikowali porozumienie w sprawie utworzenia i funkcjonowania Uniwersytetu Sieci CIS [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/deputaty-ratifikirovali-soglashenie-ob-uchrezhdenii-i-funktsionirovanii-setevogo-universiteta-sng-420406-2020/>

Inwestycyjne i eksportowe czynniki rozwoju regionalnego

Pięcioletni program rozwoju i prognoza na kolejne trzy lata, które są obecnie opracowywane w Republice Białorusi, zaliczają wolne strefy ekonomiczne (FEZ) do najważniejszych segmentów, które powinny otrzymać nowe impulsy rozwoju w średnim okresie, z liczbą mieszkańców przekraczającą 450 podmiotów gospodarczych na początku jesieni 2020 roku. Wysoki potencjał Wolnych Stref Ekonomicznych potwierdza również fakt, że "dziś wolne strefy ekonomiczne stanowią prawie 17% wielkości produkcji przemysłowej, 20% bezpośrednich inwestycji zagranicznych i 20% eksportu kraju"³³. I są wszelkie powody, aby sądzić, że w obecnych trudnych warunkach rozwoju białoruskiej gospodarki tylko FEZ mogą i powinny stać się głównym motorem inwestycyjnym, na podstawie którego mogłby rozwijać się potencjał innowacyjny, produkcyjny i eksportowy terytoriów, na których się znajdują. Tym bardziej, że "nasi sąsiedzi tworzą strefy o absolutnie różnych warunkach bodźców i funkcji"³⁴. Na Białorusi powinniśmy kontynuować aktywny rozwój stref ekonomicznych nie tylko w zakresie poprawy ustawodawstwa, stosunków gruntowych i rozwoju infrastruktury, lecz również w zakresie sposobów zwiększenia napływu inwestycji i poprawy efektywności ekonomicznej. Co więcej, białoruskie FEZ zdobyły już doświadczenie w rozwiązywaniu tych kwestii. Wystarczy powiedzieć, że tylko w pierwszej połowie 2020 roku liczba mieszkańców wolnych stref ekonomicznych Białorusi wzrosła o ponad 60 podmiotów gospodarczych. A w pierwszym kwartale tego samego roku inwestorzy zagraniczni zainwestowali w realną gospodarkę kraju prawie trzy

---

33 [W](https://www.belta.by/economics/view/bolee-60-rezidentov-zaregistrirovano-v-sez-belarusi-v-i-polugodii-405375-2020/) pierwszej połowie roku w FEZ Białorusi zarejestrowało się ponad 60 mieszkańców [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-60-rezidentov-zaregistrirovano-v-sez-belarusi-v-i-polugodii-405375-2020/>

34. FEZ-y powinny stać się głównym motorem inwestycyjnym - Nikitina // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sez-dolzheny-stat-osnovnym-investitsionnym-lokomotivom-nikitina-405379-2020/>

miliardy dolarów. "Głównymi inwestorami na Białorusi były podmioty z Rosji (35,7% wszystkich napływających inwestycji), Cypru (15%) i Austrii (8,4%). Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniósł 2,1 mld dolarów, czyli 75,1% wszystkich napływających inwestycji zagranicznych"³⁵. Fakty te wyraźnie pokazują, że Białoruś ma wiele przykładów udanego rozwiązania zadania inwestycyjnego, przyczyniającego się do rozwoju społeczno-gospodarczego całego kraju.

W szczególności wysokie tempo rozwoju w 2020 r. wykazał **Mińsk FEZ**, który na początku września miał 118 firm-rezydentów, z czego 69 - z inwestycjami zagranicznymi, i który w pierwszej połowie roku otrzymał ponad 118 mln dolarów z zagranicy. W tym samym czasie "bezpośrednie inwestycje zagraniczne w ujęciu netto w okresie styczeń-czerwiec wyniosły prawie 70 mln dolarów, czyli o 76% więcej w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku. Kluczowymi inwestorami były: Konfederacja Szwajcarska, Republika Cypryjska i Chińska Republika Ludowa"³⁶

Ten napływ inwestycji miał bardzo pozytywny wpływ na eksport mieszkańców FEZ, który w pierwszej połowie 2020 r. wyniósł blisko 560 mln USD. Większość z nich stanowiły wyroby i komponenty elektroniczne, sprzęt medyczny, wyroby kablowe, konstrukcje metalowe, pojazdy samochodowe i elektryczne, wagony kolejowe i tramwajowe, części i wyposażenie samochodów oraz urządzenia elektryczne do samochodów osobowych. Możemy zakładać, że asortyment produktów eksportowych w wolnej od metropolii strefie ekonomicznej powiększy się dopiero w najbliższym czasie, ponieważ obecnie realizowanych jest tu szereg znaczących projektów inwestycyjnych. Obejmują one produkcję zaworów regulacyjnych dla przemysłu petrochemicznego,

---

35 W pierwszym kwartale inwestorzy zagraniczni zainwestowali w białoruską gospodarkę 2,8 miliarda dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/inostrannye-investory-vlozhili-v-i-kvartale-v-ekonomiku-belarusi-28-mlrd-390601-2020/>.

36 W pierwszej połowie roku w FEZ Mińska otrzymano ponad 118 mln dolarów inwestycji z zagranicy [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/svyshe-118-mln-investitsij-postupilo-v-i-polugodii-v-sez-minsk-iz-za-rubezha-406018-2020/>

innowacyjnych, zaawansowanych technologicznie urządzeń i systemów filtracji powietrza, specjalnych farb do znakowania dróg, urządzeń elektrycznych do wagonów osobowych trakcji lokomotywowej, opakowań papierowych oraz montażu konstrukcji i produktów z metali żelaznych i nieżelaznych. Każdy z tych projektów już teraz umożliwia otwieranie nowych miejsc pracy w FEZ. Dość powiedzieć, że w ciągu pierwszych sześciu miesięcy 2020 roku zatrudniono tu 482 osoby.

Fakty pokazują, że FEZ Mińsk również nie zamierzał zwalniać w drugiej połowie 2020 roku. I tak, w październiku, 14-ty mieszkaniec został tu zameldowany w 2020 roku. (W całym 2019 roku było ich 17!). Jest to firma "BASISPRO-GROUP", która zamierza zrealizować projekt inwestycyjny "w zakresie produkcji aluminiowych ramek dystansowych do półprzezroczystych konstrukcji osłonowych".³⁷ Ich odbiorcami będą nie tylko białoruskie firmy budowlane, lecz również z krajów sąsiednich. Przecież ogrodzenia wykonane z wykorzystaniem ramy aluminiowej są obecnie szeroko stosowane w budowie nowoczesnych budynków. A w listopadzie 2020 roku 15-ty mieszkaniec tego roku został zarejestrowany w FEZ - firmie MKtrade, która specjalizuje się w produkcji wyrobów ze stali ocynkowanej z różnego rodzaju powłokami polimerowymi. Swoje przybycie tutaj zawdzięcza temu, że planuje otworzyć nowy zakład produkcyjny do produkcji elementów ogrodzeń i pokryć dachowych dla budynków typu chałupniczego, w tym celu "zamierza rozszerzyć własne moce produkcyjne i zorganizować nowy warsztat w zakładach produkcyjnych w Fanipolu"³⁸.

Bardzo obiecująco wygląda również projekt inwestycyjny InCata polegający na utworzeniu parku naukowo-technologicznego w stołecznym FEZ

37_Nowý mieszkaniec FEZ-u Mińsk zbuduje zakład produkcji wyrobów aluminiowych [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-minsk-postroit-zavod-po-proizvodstvu-izdelij-iz-aluminija-411877-2020/>

38_Nowý mieszkaniec FEZ-u Mińsk będzie produkował materiały dachowe i elewacyjne [Zasób elektroniczny]. - - 20230. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-minsk-budet-proizvodit-krovelnye-i-fasadnye-materialy-415998-2020/>

w celu świadczenia usług dla startupów technologicznych. Dla jego pomyślnej realizacji w pobliżu wsi Privolnyj w obwodzie mińskim powstaną szybkie montowane budynki płatowców, które "będą mieściły biuro projektowe, centrum inżynierii badawczej (B+R) i centrum prototypowania". Przydzielone zostaną biura dla konsultantów produkcyjnych, inwestorów i mentorów biznesowych³⁹. Uaktywni to rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości w takich dziedzinach nauki i techniki, jak nanotechnologia, mikroelektronika, technika lotnicza, energoelektronika, robotyka na terenie FEZ "Mińsk", aby pomóc mieszkańcom tego parku naukowo-technologicznego z powodzeniem wejść na rynek międzynarodowy dzięki dodatkowej przewadze konkurencyjnej.

W zakresie współpracy inwestycyjnej Mińska Wolna Strefa Ekonomiczna może współpracować z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju. W czerwcu 2020 roku stało się wiadomo, że ta międzynarodowa instytucja finansowa zamierza przyznać kredyt w wysokości prawie 15 milionów euro "na budowę stacji elektroenergetycznej "Czerkasy" w celu dostarczania energii elektrycznej do Mińskiej Wolnej Strefy Ekonomicznej"⁴⁰. Oczekuje się, że pożyczka ta zostanie zaciągnięta w latach 2020-2022 na okres 15 lat.

Jeśli chodzi o **FEZ "Brześć"**, to w 2021 roku będzie on obchodził 25-lecie istnienia. Obecnie znajduje się on na ponad dziesięciu tysiącach hektarów. Obejmuje on działki położone nie tylko w Brześciu i obwodzie brzeskim, ale również w takich miastach, jak Baranowicze, Pińsk, Kobryń, Gantsevichi. W połowie lutego 2020 roku zarejestrowanych było tu ponad 70 mieszkańców z dwóch dziesiątek krajów, w tym 47 z kapitałem zagranicznym, gdzie zatrudnionych jest już ponad 21 tysięcy osób. W 2019 r. FEZ przyciągnął inwestycje w wysokości 107 mln USD, a eksport jego mieszkańców do 75

---

39 Na terenie FEZ Mińsk powstanie Park Naukowo-Technologiczny, który będzie pomagał startupom. [Zasoby elektroniczne] - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/nauchno-tehnologicheskij-park-v-pomosch-startapam-postrojat-na-territorii-sez-minsk-411305-2020/>

40 Białoruś chce pozyskać od EBOiR 14,11 mln EUR na budowę podstacji dla FEZ Mińsk. [Zasoby elektroniczne] - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-hochet-privlech-ot-ebr-1411-mln-evro-na-stroitelstvo-podstantsii-dlja-sez-minsk-394602-2020/>

krajów osiągnął prawie 730 mln USD. Te pozytywne tendencje utrzymały się w 2020 r., w pierwszym kwartale roku, w którym FEZ przyciągnął bezpośrednio inwestycje zagraniczne netto w wysokości prawie 50 mln dolarów, czyli czterokrotnie więcej niż zakładano. Dynamika rozwoju FEZ jest dziś taka, że wszystkie wskaźniki wyników z 2019 r. mogą zostać przekroczone w 2020 r. Warunki wstępne do tego były poważne. I tak, jeżeli w 2018 r. w FEZ w związku z otwarciem przez mieszkańców nowych zakładów produkcyjnych powstanie 721 miejsc pracy, a w 2019 r. 890 miejsc pracy, to w 2020 r. planowano otworzyć co najmniej tysiąc z nich. Z takim potencjałem rozwoju przybywa tu pięciu nowych mieszkańców z kapitałem polskim i niemieckim, których działalność koncentruje się na przemyśle lekkim, drzewnym, kosmetycznym, produkcji wyrobów metalowych, jednostek i zespołów dla przemysłu motoryzacyjnego.

Należy zauważyć, że pod koniec kwietnia 2020 r. do FEZ Brześć dodano dwie kolejne działki o łącznej powierzchni ponad stu hektarów, położone w Obwodzie Iwatsewiczowskim i w Obwodzie Iwatsewiczowskim i przeznaczone na projekty inwestycyjne z udziałem kapitału zagranicznego. Już w czerwcu 2020 roku został tu zarejestrowany nowy rezydent FEZ - Polipol Mebel Bel LLC, który jest częścią Polipol Produktions Verwalfund GmbH, znanego na rynku europejskim holdingu, który od 30 lat produkuje meble tapicerowane. Posiada dziesięć fabryk zatrudniających ponad siedem tysięcy osób, zlokalizowanych nie tylko w Niemczech, ale również w innych krajach europejskich. Nowy mieszkaniec planuje wybudować na terenie przemysłowym w Iwatsewichi warsztat do produkcji mebli tapicerowanych oraz szereg innych powiązanych obiektów. "Realizacja projektu jest przewidziana na sześć lat. Firma zainwestuje w tym okresie ponad 25 mln euro w produkcję mebli, tworząc ponad 1 tys. miejsc pracy. W tym samym czasie 90% produkcji będzie

eksportowane"⁴¹. Ważny szczegół: LLC "Mebel Mebel Bel" jest siódmą firmą w FEZ z niemieckim kapitałem. I ogólnie rzecz biorąc, przedsiębiorcy z Niemiec zajmują tutaj pierwsze miejsce pod względem inwestycji, ponieważ ich udział wynosi ponad jedną trzecią całego portfela inwestycyjnego FEZ.

Inni nowi mieszkańcy również przyjeżdżają tu z ciekawymi projektami. Na przykład Savantdrev LLC, spółka z białoruskim kapitałem, zarejestrowana jako rezydent FEZ w maju 2020 roku, planuje zainwestować pół miliona euro w produkcję tarcicy - płyt, belek i różnych konstrukcji budowlanych. Zakład produkcyjny w pobliżu ulicy Krasnogwardeyskiej w Brześciu ma produkować pelety opałowe lub pelety z odpadów drzewnych, które są bardzo popularne w krajach Unii Europejskiej. Dlatego "Savantdrev spodziewa się dostarczać do 85% swojej produkcji na rynki zagraniczne"⁴². Pełny cykl produkcyjny rozpocznie się tutaj w 2021 roku. W nowym przedsiębiorstwie zostanie utworzonych co najmniej 15 miejsc pracy.

W tym samym maju 2020 roku FEZ zarejestrował Lady-x LLC, która planuje ulokować swoje zakłady produkcyjne w nieużywanej siedzibie Baranavičiai Automobile Line Plant. Białoruskie przedsiębiorstwo planuje "zainwestować około 2 milionów euro w projekt produkcji odzieży kolekcjonerskiej". <...> Po osiągnięciu planowanej wydajności w 2024 roku, firma zatrudni 260 osób. Ponadto, uprzednio zarejestrowani mieszkańcy powinni rozpocząć działalność w FEZ. W szczególności firma "BTV-Agro" LLC zbudowała pierwszy kompleks do uprawy grzybów dla firmy "Bonshe" LLC, która zajmuje się produkcją pieczarek. Tam też będą tworzone miejsca

---

41 Nowy rezydent FEZ Brest zamierza zainwestować ponad 25 mln EUR w produkcję mebli [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-sez-brest-na-meren-investirovat-v-proizvodstvo-mebeli-bolee-25-mln-evro-394124-2020/>.

42 Nowy mieszkaniec Brzeskiego FEZ-u będzie zajmował się obróbką drewna [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-brest-zajmetsja-derevoobrabotkoj-392514-2020/>

pracy. Trwają prace nad zagadnieniem organizacji produkcji drutów samochodowych i kamperów na terenie FEZ⁴³.

Włoski okręg przemysłowy, którego infrastruktura ma zostać ukończona w najbliższej przyszłości, ma również przyczynić się do rozwiązania zadań stojących przed FEZ. Tam, na terenie przemysłowym "Lotniska", zbudowano już stację transformatorową o mocy 5 MW oraz przepompownię ścieków. Poza tym układa się system uliczno-drogowy, sieć wodociągową i kanalizację deszczową. W 2021 roku obiekt powinien zostać oddany do użytku. Ponieważ duża część tego obszaru została już wyposażona w niezbędną infrastrukturę inżynierską, w tym energetyczną, gazową i wodociągową, kanalizacyjną i telefoniczną, "umożliwiło to podmiotom gospodarczym FEZ zlokalizowanie tutaj 10 przedsiębiorstw. Dwa kolejne są w budowie"⁴⁴.

Przypomnijmy, że pomysł utworzenia takiego obwodu w strefie przemysłowej "Lotnisko" pojawił się około dziesięciu lat temu, kiedy w czerwcu 2011 roku w Trieście przyjęto Protokół ustaleń w sprawie rozwoju obwodu brzeskiego, który przewidywał "stworzenie najkorzystniejszych warunków do przyciągnięcia włoskich inwestorów i realizacji ich projektów na Białorusi"⁴⁵. Dziś nie tylko Włosi, ale każdy inwestor chcący założyć i rozwijać tu działalność gospodarczą może przyjechać na teren dzielnicy, korzystając z zalet wolnej strefy ekonomicznej. Dlatego pracują tu już dwie firmy z inwestycjami z Niemiec, a także firmy z kapitałem izraelskim, brytyjskim, polskim i rosyjskim. "W 2018 r. na terenie "Aeroport" uruchomiono nowy zakład produkcyjny włosko-białoruskiego przedsiębiorstwa Frieza Industry, zajmującego się produkcją energooszczędnych elementów do komercyjnych urządzeń chłodniczych. Obecnie spółka joint venture ma jeden z najwyższych

---

43_FEZ "Brześć" planuje stworzyć 1 tysiąc miejsc pracy [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-sez-brest-planirujut-sozdat-1-tys-rabochih-mest-380116-2020/>

44_FEZ Brześć kończy rozwój włoskiego okręgu przemysłowego [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-brest-zavershaet-obustrojstvo-italjanskogo-promyshlennogo-okruga-418092-2020/>

45_Zaleski, B. Białoruś - Europa: potencjał partnerstwa. Polityka wielosektorowa w kontekście globalnych wyzwań / B. Zalesky. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2016. - - C. 43.

wskaźników wzrostu eksportu wśród przedsiębiorstw FEZ". Wszystkie te przykłady niewątpliwie napawają nas optymizmem przy ocenie perspektyw rozwoju FEZ "Brześć".⁴⁶

Mieszkańcy **Grodnoinvest FEZ** przyciągnęli w pierwszych trzech miesiącach 2020 roku rekordowy wolumen bezpośrednich inwestycji zagranicznych netto w wysokości 59,8 mln dolarów z łącznej kwoty 157 mln dolarów otrzymanego kapitału zagranicznego. "Głównymi krajami inwestującymi były Rosja (ponad 45 mln dolarów), Austria (39 mln dolarów) i Holandia (34 mln dolarów). Inwestycje pochodziły z 15 krajów, w tym z ZEA, Niemiec, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii⁴⁷. W sumie, w ciągu 18 lat swojego istnienia FEZ "Grodnoinvest" przyciągnął ponad 900 milionów USD inwestycji zagranicznych z 40 krajów, w tym Japonii, Cypru, Turcji, Kanady i Polski do gospodarki regionu Grodno.

Rosnąca atrakcyjność inwestycyjna tego miejsca produkcji oczywiście nie mogła pojawić się znikąd. Wynika to w dużej mierze z dbałości administracji FEZ o rozwój infrastruktury wolnej strefy ekonomicznej. Statystyka jest dość wymowna: od 2015 roku około dziewięciu milionów białoruskich rubli zainwestowano w infrastrukturę terenów przemysłowych w Grodnie i obwodzie grodzieńskim, Lidzie i Smorguonie w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej tych terenów z Funduszu Rozwoju FEZ. Na przykład na terenie FEZ w pobliżu Grodna w rejonie Nowej Gozhy zbudowano stację transformatorową, która dostarczała energię elektryczną dla nowych gałęzi przemysłu, a także tworzyła niezbędną rezerwę dla potencjalnych inwestorów. W Lida na terenie przemysłowym w dzielnicy "Severny" położono sieci wodociągowe, kanalizacyjne, komunikacyjne i elektryczne.

46_FEZ Brześć kończy w tym roku tworzenie infrastruktury we włoskim okręgu przemysłowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/special/regions/view/sez-brest-zavershaet-v-etom-godu-sozdanie-infrastruktury-v-italjjanskom-promyshlennom-okruge-380751-2020/>

47_Mieszkańcy FEZ Grodnoinvest przyciągnęli rekordową ilość BIZ w ujęciu netto w I kwartale [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-i-kvartale-privlekli-rekordnyj-objem-pii-na-chistoj-osnove-389251-2020/>

W Smorgonie w 2019 r. uruchomiono na dużą skalę projekt przebudowy Alei Przemysłowej, która łączy miasto z terenem przemysłowym FEZ, gdzie znajdują się tacy mieszkańcy jak Grupa Kronospan, Zakłady Kruszywa Smorgon, Europlastic Invest i Shinaka Mebel Bel, kosztem tego samego Funduszu Rozwoju FEZ. W wyniku realizacji projektu powstanie 4-pasmowa droga samochodowa z pawilonami przystankowymi i formami małej architektury, oświetleniem zewnętrznym, zasilaniem w energię elektryczną i wodę, odprowadzaniem wody deszczowej oraz zewnętrznymi systemami komunikacji. Wszystko to jest robione tylko i wyłącznie w celu: "Nowa infrastruktura uatrakcyjni teren dla potencjalnych inwestorów i uczestników Klastra Meblowego w FEZ Grodnoinvest"⁴⁸.

W tym miejscu należy wyjaśnić, że obecnie "w obwodzie grodzieńskim powstał efektywny klaster meblowy, który obejmuje ponad 20 przedsiębiorstw produkujących opakowania z produktów drewnianych, płyty drewniane, meble i wiele innych"⁴⁹. Należy zauważyć, że około połowa wszystkich inwestycji w FEZ jest związana z obróbką drewna. Czy zatem powinniśmy być zaskoczeni faktem, że również w 2019 roku mieszkańcy FEZ Grodnoinvest przyciągnęli 436 milionów dolarów, co stanowiło jedną czwartą liczby wszystkich FEZ na Białorusi. W rezultacie ten jeden z najmłodszych białoruskich FEZ stał się liderem pod względem przyciągania inwestycji od inwestorów zagranicznych.

W listopadzie 2020 roku działało tu już 75 firm z kapitałem z 40 krajów. W tym samym czasie w 2020 roku pojawiło się kilku nowych mieszkańców FEZ. Należą do nich: irlandzka firma Skywatt z projektem budowy elektrowni fotowoltaicznej, białoruska firma ZOV-MARKET z projektem budowy zakładu przetwórstwa drewna oraz białorusko-rosyjska firma EUEcoPack z aktualnym

---

48 FEZ Grodnoinvest zainwestował około 9 milionów Br9 milionów w rozwój infrastruktury w ciągu pięciu lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: [https://www.belta.by/regions/view/sez-grodnoinvest-za-pjat-let-investirovala-v-razviticie-infrastruktury-okolo-br9-mln-387801-2020/](https://www.belta.by/regions/view/sez-grodnoinvest-za-pjat-let-inwestirovala-v-razviticie-infrastruktury-okolo-br9-mln-387801-2020/)

49 Mieszkańcy FEZ Grodnoinvest przyciągnęli w 2019 roku 436 milionów dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-privlekli-436-mln-investitsij-385388-2020/>

projektem budowy fabryki opakowań papierowych. Jeszcze ⁵⁰jedna firma, IBA Investment, realizuje projekt jako rezydent specjalnego parku turystyczno-rekreacyjnego "Avgustovsky channel". Szczególnie interesujący w tej serii jest projekt irlandzkiego inwestora Skywatt, który inwestuje ponad pięć milionów euro w stworzenie sieci stacji fotowoltaicznych dostarczających mieszkańcom FEZ zieloną energię. Jego wdrożenie umożliwi między innymi "nawiązanie współpracy z międzynarodowymi koncernami, które mają wymagania dotyczące wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych"⁵¹.

A w połowie grudnia 2020 r. pierwszy kamień położyła spółka HSBelakon LLC, spółka zależna austriackiego koncernu HS Timber Group, jednego z czołowych europejskich przedsiębiorstw w dziedzinie obróbki drewna, na terenie nr 12 Grodnoinvest FEZ w powiecie Swisłoczkim. Zakończenie budowy planowane jest na rok 2022. "Kwota inwestycji wyniesie około 84 mln dolarów. Planuje się tu przerabiać do 500 tys. metrów sześciennych drewna iglastego rocznie. Główny nacisk zostanie położony na produkcję bezodpadową i tworzenie peletów".⁵² Ponadto zapewni on miejsca pracy dla około 230 osób, co nie jest bez znaczenia dla obszaru takiego jak Swisloch.

Pojawienie się nowych mieszkańców w FEZ Grodnoinvest jest w dużej mierze podyktowane oczywistymi zaletami tego białoruskiego regionu, wśród których wyróżnia się "dostępność zarówno szerokiej, jak i wąskiej szerokości torów kolejowych". Pozwala to firmom logistycznym na szybką i sprawną realizację dostaw towarów z Azji do Europy i z powrotem"⁵³. Dlatego latem

---

50 Od początku roku mieszkańcy SMEZ "Grodnoinvest" zapłacili ponad 157 mln br. podatków [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/s-nachala-goda-rezidenty-sez-grodnoinvest-uplatili-bolee-br157-mln-nalogov-415012-2020/>.

51_Mieszkaniec FEZ Grodnoinvest stworzy sieć stacji fotowoltaicznych [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezident-sez-grodnoinvest-sozdast-set-fotoelektricheskikh-stantsij-410108-2020/>

52_Austriacki inwestor zbuduje przedsiębiorstwo zajmujące się obróbką drewna w okręgu Swisloch [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/avstrijskij-investor-postroit-derevoobrabatvujushee-predpriatie-v-svislochskom-rajone-420771-2020/>

53_Inwestor z Niemiec rozważa możliwość budowy terminalu kontenerowego w pobliżu Grodzieńca [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/investor-iz-germanii-rassmatrivaet-vozmozhnost-stroitelstva-pod-grodno-kontejnernogo-terminala-417507-2020/>

2020 roku administracja FEZ zaproponowała potencjalnym inwestorom udział w tworzeniu multimodalnego centrum logistycznego na granicy polsko-białoruskiej, w którym można by obsługiwać dziesięć par pociągów dziennie. Mówimy tu o realizacji podprojektów infrastrukturalnych - budowy drogi, torów dojazdowych i wystawowych, sieci inżynieryjnych. Miejmy nadzieję, że ta propozycja spotka się z poparciem zainteresowanych przedsiębiorców. Zwłaszcza, że "od 2018 roku pięć firm z Białorusi, Holandii, Zjednoczonych Emiratów Arabskich i Chin stało się rezydentami FEZ Grodnoinvest w sektorze logistyki"⁵⁴.

W 2020 roku działalność mieszkańców FEZ nadal charakteryzowała się aktywną polityką inwestycyjną. W ciągu 10 miesięcy tego roku zainwestowali w środki trwałe prawie sto pięćdziesiąt milionów białoruskich rubli, z czego większość - ponad 60 procent - przeznaczono na zakup maszyn i urządzeń technologicznych. Tendencja ta jest szczególnie widoczna w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenach przemysłowych Wolnej Strefy Ekonomicznej w obwodzie smorgońskim, gdzie zainwestowano ponad 90 milionów białoruskich rubli i gdzie z powodzeniem działają przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym, takie jak Kronospan, Szynaka, Sodrugestwo. Dla przypomnienia, strefa przemysłowa FEZ Grodnoinvest w powiecie smorgońskim została utworzona w 2015 roku. Teraz składa się z trzech sektorów. "W ciągu zaledwie kilku lat pojawiło się tu ośmiu nowych mieszkańców z inwestycjami z Holandii, Polski, Turcji i Cypru. <...> Mieszkańcy FEZ zainwestowali 425 milionów dolarów w tworzenie wspólnych zakładów produkcyjnych" . W rezultacie, obecnie mieszkańcy FEZ stanowią ponad 90% przemysłu w regionie Smorgonu, który zatrudnia ponad dwa tysiące osób, a wielkość eksportu wynosi prawie 500 milionów dolarów. Jeśli chodzi o mieszkańców FEZ w powiecie grodzieńskim i grodzieńskim, to w okresie styczeń-listopad 2020 roku zainwestowali oni w

---

54_Inwestorom proponuje się projekt multimodalnego centrum logistycznego na granicy białorusko-polskiej [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/investoram-prodlagajut-proekt-multimodalnogo-tsentra-logistiki-na-belorussko-polskoj-granitse-396558-2020/>

środku trwale 30 mln br. Jednocześnie "firmy Bigan, ZOV, Makey, Gronitex i Belagrofert aktywnie modernizują i rozbudowują swoje zakłady produkcyjne⁵⁵.

Aktywna polityka inwestycyjna mieszkańców FEZ "Grodnoinvest" pozwala im na skuteczne zajęcie się eksportem swoich produktów. W ciągu pierwszych 10 miesięcy 2020 roku dostarczyli oni do 55 krajów towary o wartości prawie 778 mln USD. W tym samym czasie eksport do samych Stanów Zjednoczonych wzrósł trzykrotnie. Ponadto, "dostawy produktów mieszkańców FEZ do Kanady (4,7 razy), Holandii (2,4 razy), Zjednoczonych Emiratów Arabskich (2,3 razy), Estonii (1,9 razy), Turcji (1,5 razy), a także Szwajcarii i Afganistanu wzrosły wielokrotnie⁵⁶. Jednak Rosja, Polska i Ukraina pozostają głównymi kierunkami eksportu. Dwie trzecie wszystkich dostaw z FEZ do innych krajów stanowią produkty żywnościowe i rolne, meble i produkty przetwórstwa drewna.

Wszystkie te fakty po raz kolejny potwierdzają ideę, że wolne strefy ekonomiczne w Republice Białoruś stają się instrumentem rozwoju gospodarczego, którego potencjał dopiero zaczyna się realizować i może przynieść jeszcze większe efekty dla dobra całego kraju.

55_Mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" zainwestowali 144 mln br. w kapitał trwałe [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezydentov-sez-grodnoinvest-vlozhili-br144-mln-investitsij-v-osnovnoj-kapital-417225-2020/>

56 Eksport przez mieszkańców FEZ Grodnoinvest do USA w okresie styczeń-wrzesień potroił się [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/eksport-rezydentov-sez-grodnoinvest-v-ssha-za-janvar-sentjabr-vozros-v-tri-raza-416050-2020/>

Celem strategii jest zmniejszenie liczby regionów pozostających w tyle

W programie działań Rządu Republiki Białoruś na okres do 2025 roku planuje się zwrócić szczególną uwagę na realizację strategii rozwoju regionalnego w celu zmniejszenia liczby regionów pozostających w tyle w kraju do 18 do końca nowego pięcioletniego planu. W tym celu planuje się realizację projektów inwestycyjnych w miastach i powiatach liczących 80.000 i więcej mieszkańców w celu przygotowania terenów przemysłowych i infrastruktury do zorganizowania dwóch lub trzech nowych przedsiębiorstw, które nie mają odpowiedników w kraju, a także w celu "stworzenia w każdej dzielnicy 1-2 średnich przedsiębiorstw przemysłowych"⁵⁷. Regiony opóźnione w rozwoju otrzymają pewien zestaw korzyści związanych z tworzeniem nowych, przełomowych gałęzi przemysłu, a efektywność znajdzie się w centrum nowego cyklu inwestycyjnego. Innymi ⁵⁸słowy, "w każdym takim obszarze powinna pojawić się co najmniej jedna nowa efektywnie działająca firma. I trzeba powiedzieć, że już teraz w białoruskich obwodach podejmowane są konkretne kroki w celu pomyślnej realizacji planów.

Na przykład, w pierwszej połowie 2021 roku, projekt inwestycyjny dotyczący produkcji specjalnej elektroniki dla pojazdów wielkogabarytowych w obwodzie brasławskim obwodu witebskiego, który jest realizowany przez jednoosobowe przedsiębiorstwo Zaryad Special Electronics Plant z kapitałem rosyjskim - developera i producenta wyrobów elektronicznych i elektromechanicznych, w tym elektronicznych, przełączników, przełączników kluczowych i samochodowego sprzętu oświetleniowego do pracy w ciężkich warunkach, które posiada już jeden zakład produkcyjny. Charakterystyczne jest,

---

57 Program działania Rządu Republiki Białorusi na okres do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/upload/docs/file2635c85fcdcb1ca5.PDF>

58_Wsparcie dla regionów zapóźnionych będzie oparte na ich potencjale - Chebotar [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/podderzhka-otstajuschih-regionov-budet-bazirovatsja-na-ih-potentsiale-chebotar-421034-2020/>

że produkty nowej firmy będą w większości zorientowane na eksport i zastąpią import. Główny nacisk kładzie się na Rosję. W ten projekt zainwestowano ponad⁵⁹ 503 tys. br. Ważny szczegół: ten projekt inwestycyjny z udziałem kapitału zagranicznego nie jest jedynym projektem dla powiatu brasławskiego. W 2020 roku pojawiło się tu nowe przedsiębiorstwo produkcji prefabrykowanych konstrukcji metalowych, w które inwestor z Łotwy zainwestował ponad 370 tysięcy dolarów, a jego produkty są już sprzedawane nie tylko na rynku białoruskim, lecz również w krajach sąsiednich.

Kolejny nowy zakład produkcyjny z inwestycją w wysokości około dwóch milionów rubli białoruskich w tym samym obwodzie witebskim został otwarty pod koniec 2020 roku w osiedlu miejskim Begoml, obwód Dokszycki. Ta JSC "Fabryka "Vetraz" - filia "Mogilevliftmash" - zorganizowała tutaj zakład montażu elektrycznego, który zatrudnia już ponad 80 osób i który "stworzy wraz z włoską firmą nowe rodzaje produktów i zwiększy produkcję w 2021 roku o 150%". Przyczyni się on również do otwarcia nowych obiektów⁶⁰. W szczególności, w niedalekiej przyszłości powstanie również obszar formowania tworzyw sztucznych, dla którego zakupiono już dwie maszyny.

W obwodzie mińskim w przeddzień 2021 roku otwarto nowy zakład produkcyjny w Żodinie. Mińskie Zakłady Samochodowe zorganizowały montaż pojazdów elektrycznych - trolejbusów różnych modyfikacji oraz najnowszych autobusów elektrycznych, gdzie zamierzają rocznie składać co najmniej trzysta pojazdów, które będą dostarczane do białoruskich miast, a także do krajów sąsiednich i zagranicznych. Projekt jest wynikiem partnerstwa państwowo-prywatnego między Mińskimi Zakładami Samochodowymi i ETON LLC i stworzył już ponad 130 miejsc pracy. Ważne jest również, że od pomysłu do stworzenia linii

---

59 Pushnyakova, A. Zakład produkcji specjalnej elektroniki w Brasławiu rozpocznie pracę w 2021 r. / A. Pushnyakova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/zavod-po-proizvodstvu-spetsialnoj-elektroniki-v-braslave-nachnet-rabotu-v-2021-godu-422488-2020>

60 Nowy warsztat zakładu Vetraz w Begomlu pozwoli na zwiększenie wielkości produkcji [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-tseh-zavoda-vetraz-v-begomle-pozvolit-narastit-objem-proizvodstva-422131-2020/>

montażowych minęło zaledwie pół roku - montaż transportu elektrycznego w Żodino odbywa się w pełnym cyklu, obejmującym prace spawalnicze, regulacyjne i malarskie, dostosowanie systemów sterowania, diagnostykę układów elektronicznych, kontrolę i odbiór produktów. Jednocześnie perspektywy tego projektu na dużą skalę są oczywiste, gdyż "rozwój kompetencji w zakresie budownictwa transportu elektrycznego pozwoli na stworzenie pełnej linii transportu pasażerskiego i umożliwi obecność we wszystkich segmentach rynku"⁶¹.

W obwodzie grodzieńskim w przeddzień 2021 roku Państwowy Zakład Doświadczalnego Leśnictwa "Smorgon Experimental Forestry" zarejestrował się jako rezydent wolnej strefy ekonomicznej "Grodnoinvest" z projektem inwestycyjnym mającym na celu stworzenie produkcji przetwórstwa drewna do produkcji paliwa drzewnego - pelet. Ideą projektu jest zorganizowanie produkcji pelletu w Smorgonie z włączeniem do obrotu gospodarczego niskiej jakości drewna i odpadów z piłowania. Oczekuje się, że cała ilość wyprodukowanego tu produktu zostanie wywieziona. Wielkość inwestycji w nową produkcję przekroczy dwa i pół miliona euro, a rozpoczęcie produkcji planowane jest w drugiej połowie 2021 roku. W rezultacie "realizacja projektu poszerzy asortyment produktów, zwiększy skalę produkcji i wielkość eksportu, zwiększy rentowność i efektywność produkcji, stworzy dodatkowe miejsca pracy i zwiększy odliczenia do budżetu"⁶².

Łatwo zauważyć, że wszystkie te przykłady pokazują, iż białoruskie regiony zamierzają skutecznie stawić czoła wyzwaniom rozwoju społeczno-gospodarczego w nowym pięcioletnim okresie, opierając się na dotychczasowych doświadczeniach w działalności inwestycyjnej, w tym we współpracy z partnerami zagranicznymi.

---

61 MAZ otwiera produkcję montażową transportu elektrycznego w Zhodino [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/maz-otkryl-sborochnoe-proizvodstvo-elektrotransporta-v-zhodino-422142-2020/>

62 Smorgon Experimental Forestry stał się nowym mieszkańcem FEZ "Grodnoinvest" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/smorgonskij-opytnyj-leshoz-stal-novym-rezidentom-sez-grodnoinvest-422374-2020/>

Udział w wystawach jako narzędzie promocji eksportu nowoczesnych technologii

W 2020 roku Republika Białorusi dążyła do utrzymania wielkości eksportu zaawansowanych technologicznie produktów na poziomie 15 mld USD, zarówno ze względu na dostawy już istniejących produktów, jak i pojawienie się nowych priorytetów. Należy przypomnieć, że w minionym roku dostawy takich produktów za granicę odbywały się w takich dziedzinach jak radioelektronika, budowa przyrządów, budowa maszyn, farmaceutyka. "Sektor teleinformatyczny w znacznym stopniu przyczynia się do eksportu. Zwiększa się również zapotrzebowanie na białoruską własność intelektualną⁶³. Bardzo skutecznym narzędziem promocji białoruskich wyrobów zaawansowanych technologicznie na rynkach zagranicznych był udział krajowych deweloperów w międzynarodowych wystawach, które odbyły się jesienią ubiegłego roku.

I tak, w listopadzie 2020 roku ekspozycja białoruskich producentów Made in Belarus została zaprezentowana na międzynarodowej wystawie i forum technologii teleinformatycznych Kair ICT w stolicy Egiptu, w której wzięło udział ponad 400 firm z takich krajów jak: Rosja, Chiny, USA, Francja, Niemcy, Włochy, Wielka Brytania, Republika Korei, Arabia Saudyjska. Cechą wyróżniającą białoruską ekspozycję były najnowsze osiągnięcia organizacji badawczych Narodowej Akademii Nauk oraz instytucji szkolnictwa wyższego Ministerstwa Edukacji, które mają duży potencjał eksportowy. W szczególności Białoruski Uniwersytet Państwowy zaprezentował w Kairze szereg rozwiązań dla celów medycznych: zestaw programów medycznych w dziedzinie kardiologii, modele matematyczne dla praktyki chirurgicznej, komputerowe modelowanie tworzenia leków przeciwko koronawirusowi SARS-CoV. Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki przedstawił

---

63 Białoruś spodziewa się utrzymać w tym roku wielkość eksportu nowoczesnych technologii na poziomie 15 miliardów dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-v-etom-godu-sohranit-objem-eksporta-vysokotekhnologichnoj-produksii-na-urovne-15-421250-2020/>

rozwój w dziedzinie ochrony informacji dla przedsiębiorstw sfery bankowej i celnej. Uniwersytet Białorusko-Rosyjski zwrócił uwagę zwiedzających i uczestników forum na system informacyjno-reklamowy "Przewodnik elektroniczny", przeznaczony dla transportu publicznego. W Zjednoczonym Instytucie Problemów Informatycznych Narodowej Akademii Nauk Białorusi "zademonstrował inteligentny mikromoduł do pokładowego rozpoznawania obrazów powierzchni i obiektów, a także osobisty superkomputer klastra UIIP-OFFICE, przeznaczony do kompleksowych obliczeń naukowych, modelowania, rozwiązywania zadań inżynierskich i nauczania technologii programowania równoległego na uniwersytetach⁶⁴.

Dobrym wsparciem dla promocji białoruskiego eksportu nowoczesnych technologii była również narodowa ekspozycja Białorusi w ramach Trzecich Międzynarodowych Targów Importowych Chin w formie online. Wystarczy powiedzieć, że strona białoruska przedstawiła tam ponad sto naukowych, technologicznych i innowacyjnych osiągnięć w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych, ochrony zdrowia, biotechnologii, nowych materiałów i rolnictwa. Wśród nich należy wymienić nie tylko rzeczywisty rozwój Republican Scientific and Practical Centre of Transfusiology and Medical Biotechnology - "antykoalencyjnej immunoglobuliny do leczenia pacjentów z ciężkimi postaciami zakażenia COVID-19, a także pacjentów z wirusowym zapaleniem mózgu i meningoencefalozą"⁶⁵. Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny pokazał tutaj unikalny system akustyczny do leczenia chorób onkologicznych skóry, który ma większą skuteczność w porównaniu z tradycyjnymi metodami i jednocześnie pozwala na zmniejszenie dawki promieniowania pacjenta o jedną czwartą. Na wystawie "Import" Narodowa

---

64_Ekspozycja białoruskich producentów Made in Belarus prezentowana na międzynarodowej wystawie w Kairze [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/ekspozitsija-belorusskich-proizvoditelej-made-in-belarus-predstavlena-na-mezhdunarodnoj-vystavke-v-kaire-417549-2020/>

65 Ponad 100 osiągnięć naukowych i technicznych zostanie zaprezentowanych przez Białoruś na Chińskiej Wystawie Importowej [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-100-nauchno-tehnicheskikh-razrabotok-predstavit-belarus-na-kitajskoj-vystavke-importa-414174-2020/>

Akademia Nauk zademonstrowała superkomputer biurowy, który ma niewielkie wymiary, a jednocześnie zapewnia skomplikowane obliczenia naukowe i przetwarzanie dużych ilości danych, natomiast Białoruski Uniwersytet Państwowy zademonstrował środki ochrony roślin oparte na naturalnych składnikach, które mogą być stosowane w rolnictwie ekologicznym. Wśród osiągnięć innowacyjnych Białoruskiego Państwowego Uniwersytetu Technologicznego na wystawie "China International Import Expo" w Szanghaju zaprezentowano "technologię nakładania powłok niklowo-diaamentowych, samoczyszczących się antybakteryjnych powłok kompozytowych, szkła radioaktywnego, cienkiej blachy i elastycznych folii szklanych do baterii słonecznych".⁶⁶ a także technologię formowania imitacji powłok dekoracyjnych na drewnie, płytkach, licówkach i materiałach kompozytowych oraz cementów i materiałów dentystycznych do celów stomatologicznych.

Wreszcie, na międzynarodowej internetowej wystawie przemysłowej TeMEx, która od połowy października 2020 roku trwała trzy miesiące pod patronatem Białoruskiej Izby Przemysłowo-Handlowej i w której udział wzięło ponad 70 firm z ośmiu krajów, zaprezentowano szeroki wachlarz białoruskich osiągnięć naukowo-technicznych. Mińskie zakłady samochodowe pokazały na imprezie swoją absolutną nowość - elektryczny autobus. Projekt "Intelektualny kamieniołom" został zaprezentowany przez Białoruski Zakład Samochodowy. Wszystkie te i szereg innych faktów potwierdzają wniosek, że "głównym czynnikiem rozwoju białoruskiego kompleksu przemysłowego jest wzrost innowacyjnego składnika jego wyrobów".⁶⁷ To z kolei nieuchronnie przyczyni się do wzrostu białoruskiego eksportu zaawansowanych technologii w najbliższej przyszłości.

---

66 Innowacje BSTU zostaną zaprezentowane na wystawie towarów i usług w Szanghaju [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/innovatsionnye-razrabotki-bgtu-predstavjat-na-vystavke-tovarov-i-uslug-v-shanhae-414078-2020/>

67 Charitonczik: głównym czynnikiem rozwoju kompleksu przemysłowego na Białorusi jest rozwój innowacyjnych produktów [Zasoby elektroniczne]. 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/haritonchik-glavnym-faktorom-razvitiya-promkompleksa-belarusi-javljaetsja-rost-innovatsionnoj-410940-2020/>

Celem jest wprowadzenie innowacji

Wektor nauki i innowacji zajmuje ważne miejsce wśród głównych obszarów kompleksowego strategicznego partnerstwa opartego na zaufaniu i wzajemnie korzystnej współpracy między Republiką Białorusi a Chińską Republiką Ludową. W tym segmencie współpracy dwustronnej można wyróżnić trzy priorytetowe elementy. "Pierwszy z nich dotyczy dziedziny badań naukowych, w której strony są zaangażowane w realizację dużych wspólnych projektów. Druga dotyczy działań innowacyjnych, w ramach których tworzona i rozwijana jest sieć wspólnych centrów innowacji i laboratoriów badawczych. Trzeci jest w edukacji, gdzie specjaliści, nauczyciele i studenci odbywają wzajemne szkolenia i staże"⁶⁸. Nacisk na innowacje jest dziś szczególnie odczuwalny w rozwoju chińsko-białoruskiego parku przemysłowego "Great Stone", który pozwala na stworzenie tu konkurencyjnej produkcji, zrównoważonej inżynierii i infrastruktury transportowej, na prowadzenie cyfrowego budownictwa w celu przekształcenia parku w "inteligentne miasto". Jednocześnie w 2020 r. nastąpiło znaczne przyspieszenie tempa postępu w zakresie innowacji. Oto tylko kilka przykładów, które potwierdzają tę obserwację.

W maju 2020 roku na miejscu przyszłej budowy Strefy Współpracy Naukowo-Technicznej i Rozwoju, czyli projektu Fabel, pierwszy kamień położyła chińska korporacja Sinomach. Dla przypomnienia, w czerwcu 2014 roku rząd białoruski podpisał z tym koncernem umowę o partnerstwie strategicznym, na podstawie której obecnie realizowane są na Białorusi duże projekty inwestycyjne. Jeśli chodzi o projekt Fabel, strefa ta będzie "miała na celu stworzenie warunków do przyciągania chińskich i europejskich technologii, wdrażania i testowania ich w parku oraz dalszego eksportu do Europy i Chin"⁶⁹.

---

68 Zalesky, B. Vector partnerstwa - Chiny. Kolekcja artykułów / B. Zaleskii. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - - C. 115-116.

69 O rozwoju strefy współpracy i rozwoju SINOMACH S&T w Parku Wielkim Kamiennym [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://china.mfa.gov.by/ru/ambasada/news/cf39e9ad1f75824a.html>

Planuje się budowę budynków biurowych i pomieszczeń do badań naukowych, gdzie "planuje się realizację czterech projektów badawczo-rozwojowych - w zakresie technologii optycznych, mechaniki, elektroniki i nowych materiałów". Przewidują one również budowę laboratoriów, pomieszczeń biurowych, kompleksowych obiektów szkoleniowych oraz zaawansowanych technologicznie pilotażowych jednostek komercyjnych⁷⁰. W projekcie wezmą udział nie tylko instytuty badawcze i przedsiębiorstwa korporacji Sinomach, lecz również przedsiębiorstwa chińskiego Technoparku Zhongguancun i struktury Narodowej Akademii Nauk Białorusi.

Wspomnienie o Technoparku Zhongguancun w tym kontekście wskazuje na bardzo poważny stosunek strony chińskiej do Projektu Pochodnia w Wielkim Kamieniu. Faktem jest, że ten park technologiczny, założony w 1988 roku w północno-zachodniej części Pekinu, jest uważany za chiński odpowiednik Doliny Krzemowej, jest pierwszym w Chinach, jednym z największych w stolicy i składa się z 16 stref nauki. To właśnie tutaj w jednym czasie pojawił się pierwszy chiński cylinder próżniowy, pierwszy komputer, pierwszy komutator, itp. W sumie powstało tu ponad 5 000 produktów, wypełniając tym samym pustkę w historii chińskiej high-tech⁷¹. Skupiają się tu obecnie biura badań i rozwoju wielu międzynarodowych korporacji. Oczekiwania w Chinach są wysokie, aby park "zrealizował ambitną strategię Made in China 2025, która uczyni kraj niezależnym technologicznie i wysunie go na czoło w wielu dziedzinach". Chiński rząd wyda około 300 miliardów dolarów na realizację tego programu⁷². Mówiąc o tym parku technologicznym, nie sposób nie wspomnieć o następującym wykresie: od stycznia do listopada 2019 roku

---

70 Park Sinomach "Torch" zostanie wybudowany w "Great Stone" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-postrojat-park-sinomach-fakel-390613-2020/>

71 Wei, V. Dolina Krzemowa Chin / W. Wei // Modele, systemy, sieci w ekonomii, technologii, naturze i społeczeństwie. - - 2013. - - C. 19.

72 Krasilnikova, Y. Bejging uruchamia program mający na celu przyciągnięcie zagranicznych specjalistów IT / Y. Krasilnikova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: https://hightech.fm/2018/02/28/bejging_lures_talant

odnotował on wzrost przychodów o prawie 14 procent. W tym samym czasie "przychody wiodących przedsiębiorstw high-tech w parku technologicznym wyniosły w tym okresie 5,43 bln juanów (ok. 779 mld USD)"⁷³.

Wracając do innowacyjnych spraw przy Wielkim Kamieniu, należy zauważyć, że w maju 2020 r. miało tu miejsce kolejne przełomowe wydarzenie, pokazujące, że jednym z obiecujących aspektów rozwoju chińsko-białoruskiego parku przemysłowego jest cyfryzacja. Bezzałogowy autobus z napędem elektrycznym, oparty na technologii opracowanej przez naukowców z Singapuru, został tutaj po raz pierwszy przetestowany. "Maksymalna prędkość, jaką może osiągnąć prototyp, wynosi 40 km/h. <...> Ma zasięg około 180 km. Pełne naładowanie zajmie nie więcej niż 4 godziny"⁷⁴. Planowane jest opracowanie technologii nowatorskiej operacji na terenie Wielkiego Kamienia, po której, jak się wydaje, w niedalekiej przyszłości możliwe będzie komercyjne wykorzystanie tego bezzałogowego transportu.

Również w maju 2020 r. w Sino-Białoruskim Parku Przemysłowym zarejestrowano nowego rezydenta, firmę Crownhomes Scientific and Technical Company for Wood Structures LLC, która utworzy w Velikiy Kamen "centrum linii produkcyjnych dla przemysłu drzewnego w oparciu o zasady przemysłu 4.0"⁷⁵. Ten zakład produkcyjny, oparty na innowacyjnej technologii, ma zostać oddany do użytku w 2022 roku.

Ponadto, w 2020 r. chińsko-białoruski Park Przemysłowy Great Stone, pomimo alarmującej sytuacji epidemiologicznej, nadal wykazywał dość wysokie tempo rozwoju, pozostając przełomowym projektem chińskiej inicjatywy "One

---

73 W pierwszych 11 miesiącach 2019 roku Pekijski Technopark Zhongguancun odnotował 13,8 procentowy wzrost przychodów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: http://russian.news.cn/2020-01/07/c_138685700.htm?utm_source=yxnews&utm_medium=desktop&utm_referrer=https%3A%2F%2Fyandex.by%2Fnews

74 Pierwszy bezzałogowy autobus elektryczny został przetestowany w Great Stone [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervyj-besipilotnyj-eklektrobus-protestirovali-v-velikom-kamne-390612-2020>

75 Nowy mieszkaniec Great Stone będzie produkował produkty do obróbki drewna [Electronic resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-velikogo-kamnja-budet-vypuskat-produktsiju-dlja-derevoobrabotki-390684-2020>

Belt, One Road" w Europie Wschodniej. Wystarczy powiedzieć, że "na koniec października wśród jego mieszkańców było 66 firm z 14 krajów, a uzgodniona kwota inwestycji wyniosła około 1,2 mld dolarów⁷⁶". Fakt ten mówi również o wielkości: w pierwszych dziewięciu miesiącach 2020 roku przychody mieszkańców parku przemysłowego wzrosły prawie trzypięćkrotnie w porównaniu z tym samym okresem 2019 roku. "W tym samym czasie wpływy ze sprzedaży towarów, produktów, robót i usług poza granicami Białorusi wyniosły 36,8 mln br. ⁷⁷(8,7-krotny wzrost). A liczba pracowników zatrudnionych w Great Stone zbliżyła się do tysiąca - 970 osób. I najwyraźniej park przemysłowy nie zamierza na tym poprzestać, o czym świadczy szereg faktów z drugiej połowy 2020 roku, pokazujących, że ta specjalna strefa ekonomiczna aktywnie poszukuje obecnie nowych dróg rozwoju w wielu dziedzinach, w tym optymalizacji logistyki i wprowadzania innowacji.

Tak więc we wrześniu 2020 roku Euroazjatycka Brama Kolejowa CJSC została zarejestrowana jako rezydent firmy Great Stone, która "będzie realizować projekt inwestycyjny polegający na budowie bimodalnego terminalu kolejowego w parku"⁷⁸. Lista uczestników tego projektu, nad którym prace budowlane rozpoczną się w 2021 roku, jest bardzo obszerna. Są to największy na świecie port międzykontynentalny Duisburger Hafen AG z Niemiec, wiodący operator sieci transportu intermodalnego w Europie Hupak Intermodal SA ze Szwajcarii, Brzeski Departament Kolei Białoruskich RUE oraz China Merchants CHANNEL Commercial and Logistics Company, rezydent parku. Oczekuje się, że gdy terminal osiągnie swoje projektowe możliwości, wprowadzi

---

76 Xiaoyun, S. China sprzeciwia się zewnętrznej ingerencji w wewnętrzne sprawy Białorusi / S. Xiaoyun // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/kitaj-vystupaet-profiv-vmeshatelstva-izvne-vo-vnutrennie-dela-belarusi-7572/>

77 Dochody mieszkańców Wielkiego Kamienia w okresie od stycznia do września wzrosły 3,4 raza do 126,2 mln Br126.2 mln [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vyruchka-rezidentov-velikogo-kamnja-v-janvare-sentjabre-vyrosła-v-34-raza-do-br1262-mln-416031-2020/>

78 Nowy mieszkaniec Great Stone zbuduje terminal kolejowy [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-velikogo-kamnja-postroit-zhd-terminal-407959-2020/>

mieszkańców Wielkiego Kamienia na jakościowo nowy poziom realizacji ich możliwości logistycznych.

Mówiąc o innowacyjnych perspektywach rozwoju parku przemysłowego należy przypomnieć, że ponownie we wrześniu 2020 roku nowym mieszkańcem "Wielkiego Kamienia" zostało Chińsko-Białoruskie Centrum Innowacji Technologii Przemysłowych, utworzone przez Narodową Akademię Nauk Białorusi, Prowincjonalną Akademię Nauk w Guangdong oraz Instytut Badawczy Technologii Przemysłowych w Foshanie. Założyciele centrum postrzegają je jako platformę "wdrażania osiągnięć naukowych i technologicznych pomiędzy dwoma krajami". Zadaniem tej platformy jest rozwijanie pomysłów naukowych i wprowadzanie ich do przemysłowego wdrażania⁷⁹. Badania i rozwój w takich sferach jak nowe materiały, nowoczesne technologie przemysłowe, cyfryzacja w produkcji, bio- i eko-technologie rozpoczęte tutaj dzisiaj mają się rozwinąć w konkretne technologie i produkcje w ciągu dwóch-trzech lat. Centrum nie tylko będzie punktem łączącym współpracę naukową i technologiczną między instytutami Prowincjonalnej Akademii Nauk w Guangdong i Narodowej Akademii Nauk Białorusi, ale również będzie świadczyć usługi doradztwa biznesowego i inne usługi wspierające dla wybranych przedsiębiorstw inkubowanych, w tym doradztwo w zakresie biznesplanu i szkolenia. Planowany jest specjalny fundusz w wysokości 1,5 mln dolarów w ramach Inicjatywy "Pas i Droga" w celu "zapewnienia komercjalizacji wyników badań i rozwoju przemysłowego centrum technologicznego".⁸⁰Fundusz ten zostanie wykorzystany na wsparcie komercjalizacji wybranych projektów badawczych i inkubowanych przedsiębiorstw.

---

79 Chińsko-białoruskie centrum innowacji w zakresie technologii przemysłowych pojawiło się w Great Stone [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kitajsko-beloruskij-innovatsionnyj-tsentr-promyshlennyh-tehnologij-pojavilsja-v-velikom-kamne-408221-2020/>

80 Do końca roku planowane jest otwarcie centrum innowacji w "Wielkim Kamieniu" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/innovatsionnyj-tsentr-v-velikom-kamne-planirujut-otkryt-do-kontsa-goda-408059-2020/>

Kolejne centrum innowacji - komercjalizacji osiągnięć naukowych i technologicznych - miało zostać otwarte w Velikiy Kamen do końca 2020 roku. W tym właśnie duchu kwestia ta była omawiana we wrześniu 2020 roku na posiedzeniu białoruskiej części komisji ds. współpracy naukowo-technicznej międzyrządowego komitetu współpracy białorusko-chińskiej, gdzie rozważano realizację programu współpracy naukowo-technicznej między Białorusią a Chinami na lata 2019-2020. Centrum to powinno stać się wszechstronną platformą do pielęgnacji startupów.

Wreszcie, w listopadzie 2020 roku miało miejsce kolejne wydarzenie, które może poważnie przyczynić się do wdrożenia innowacji w tej specjalnej strefie ekonomicznej. Mówimy o umowie podpisanej przez Narodowe Centrum Własności Intelektualnej i administracji Chińsko-Białoruskiego Parku Przemysłowego "Great Stone" w sprawie utworzenia Centrum Wspierania Technologii i Innowacji na terytorium parku. Nowy obiekt ma "ułatwić naukowcom poszukiwanie informacji o istniejących osiągnięciach naukowych oraz zintensyfikować pracę naukową młodych naukowców i organizacji startupowych"⁸¹. W szczególności, w tym centrum wszyscy pracownicy mieszkańców parku uzyskają bezpłatny dostęp do patentowych i niepatentowych baz danych Światowej Organizacji Własności Intelektualnej. Tak więc istnieją tu wielkie możliwości innowacji.

Należy zauważyć, że dziś również Wielki Kamień stara się jak najlepiej wykorzystać doświadczenia innych innowacyjnych struktur działających w różnych częściach świata. Świadczy o tym fakt, że chińsko-białoruski Park Przemysłowy przystąpił do Sojuszu Innowacji Specjalnych Stref Wolnego Handlu Gospodarczego, utworzonego jesienią 2020 roku w Shenzhen w Chinach. Inicjatywa ta, której uczestnikami jest również 47 hrabstw i regionów Chińskiej Republiki Ludowej, będących innowacyjnym sojuszem stref wolnego

---

81_Centrum Wspierania Technologii i Innowacji utworzone w Great Stone [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tsentr-podderzhki-tehnologij-i-innovatsij-sozdali-velikom-kamne-415194-2020/>

handlu, ma na celu "aktywną reakcję na globalne i regionalne plany, takie jak agenda zrównoważonego rozwoju ONZ 2030, inicjatywa "Belt and Road", plan inwestycyjny UE, agenda Afryka 2063"⁸². W skład nowego sojuszu, oprócz Great Stone, wchodzi wielu innych zagranicznych uczestników, z którymi interakcja może przynieść ciekawe rezultaty w przyszłości, gdyż każdy z nich jest innowacyjną platformą z własnym, niepowtarzalnym, kreatywnym doświadczeniem operacyjnym. Należą do nich: Lekki Free Trade Zone w Nigerii, Sihanoukville Special Economic Zone w Kambodży, Dżibuti International Free Trade Zone w Afryce Wschodniej, Hambantota Industrial Park w Sri Lance, Ethiopia Eastern Industrial Park, Thailand-China Industrial Park w Rayong, Suez Canal Economic Zone. Przyjrzyjmy się im bliżej.

Na przykład **strefa wolnego handlu Lekki**, znajdująca się w nigeryjskim stanie Lagos, jest jedną z najbardziej obiecujących w tym afrykańskim kraju. Jego projekt jest wszechstronnym kompleksem "podzielonym na oddzielne sektory dla ropy i gazu, produkcji przemysłowej, finansów i handlu, turystyki, rekreacji i prywatnych mieszkań"⁸³. FTZ obejmuje pięć kilometrów linii brzegowej. Port Apapa, największy w Afryce Zachodniej, jest oddalony o pół setki kilometrów, a międzynarodowe lotnisko Murtala Mohammad o 70 kilometrów.

Sihanoukville Specjalna Strefa Ekonomiczna to obszar współpracy gospodarczej i handlowej z zagranicą w Kambodży, który został utworzony przez chińskie firmy wspólnie z Cambodia International Investment and Development Group w celu promowania korzystnego otoczenia rynkowego, gdzie w 2010 r. oprócz portu wybudowano duże centrum przemysłowe. Na początku 2019 r. "zarejestrowano tu 153 przedsiębiorstwa z Chin, Europy, Ameryki, Azji Południowo-Wschodniej i innych krajów i regionów. Wśród nich

---

82 "Wielki Kamień" wszedł w innowacyjny sojusz specjalnych stref ekonomicznych wolnego handlu [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/velikij-kamen-voshel-v-innovatsionny-aljans-osobyh-ekonomicheskikh-zon-svobodnoj-torgovli-405052-2020/>.

83 Rendeavour rozszerza projekt rozwoju Lekkiej Strefy Wolnego Handlu [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <https://www.prnewswire.com/ru/press-releases/ru-584836431.html>

139 przedsiębiorstw przemysłowych, działających głównie w branżach takich jak przemysł włókienniczy i odzieżowy, produkcja walizek, toreb i innych wyrobów skórzanych, maszyn i mechanizmów, elektronika, obróbka drewna"⁸⁴. W ciągu pięciu lat udało im się stworzyć tu ponad 22 tysiące miejsc pracy.

Jeśli 85chodzi o **międzynarodową strefę wolnego handlu Dżibuti** w Afryce Wschodniej, została ona zainaugurowana w lipcu 2018 r. przy aktywnym udziale chińskiej firmy China State Construction. Po zakończeniu wszystkich etapów budowy oczekuje się, że "stanie się ona największą strefą wolnego handlu w Afryce i <...> nowym silnikiem rozwoju gospodarczego Dżibuti, pomagającym Dżibuti w budowie centrum finansowego, żeglugowego i handlowego w Afryce Północno-Wschodniej". Twórcy tej strefy traktują ją jako stanowisko testowe dla tak zwanej "Jedwabnej Stacji Drogowej" w celu powielenia udanego doświadczenia Chin w rozwijaniu tu globalnych przedsiębiorstw.

Stworzenie morskiego węzła tranzytowego dla całego regionu Azji Południowej - taki jest cel projektu Sino-Lanki mającego na celu **renowację portu Hambantota w Sri Lance, który** znajduje się bardzo blisko głównych międzynarodowych szlaków żeglugowych. "Wcześniej, statki prawie nigdy nie wpływały do tego małego rybackiego miasteczka. Ale to wszystko zmieniło się wraz z uruchomieniem wspólnego projektu Sino-Lankan mającego na celu ożywienie portu morskiego"⁸⁶. Dzięki wdrożeniu chińskiego modelu Port-Industrial Park-City stworzono już tysiące nowych miejsc pracy, co zasadniczo oznacza, że po rozbudowie portu powstanie park przemysłowy, który pomoże w

---

84 Yifeng, H. Nowy okręg przemysłowy powstaje w prowincji Sihanoukville / H. Yifeng, S. Mengkhou // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.mofcom.gov.cn/article/beltandroad/khm/ruindex.shtml>

85 Szełowie państw pięciu krajów uczestniczyli w ceremonii otwarcia Międzynarodowej Strefy Wolnego Handlu w Dżibuti [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: https://ru.cscec.com/xwzx_ru/gsxw_ru/201810/2891561.html

86 Port Hambantota w Sri Lance realizuje projekt współpracy chińsko-lankijskiej [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://newsru.cgtn.com/news/3d3d414e6646444d77597a6333566d54/p.html>

rozwoju miasta. To z kolei sprawi, że port Hambantota stanie się jednym z kluczowych elementów Morskiego Jedwabnego Szlaku XXI wieku.

Wschodni Park Przemysłowy Etiopii jest kolejną "chińską strefą handlu zagranicznego i współpracy gospodarczej na poziomie krajowym, mieści już ponad 80 przedsiębiorstw, w większości chińskich"⁸⁷, działających w branży farmaceutycznej, włókienniczej, metalurgicznej i wielu innych. Proszę zauważyć, że nie jest to jedyny projekt realizowany przez stronę chińską w tym afrykańskim kraju. "Bazując na doświadczeniach wzrostu gospodarczego Chin, w najbliższych latach w Etiopii powstanie 15 parków przemysłowych wykorzystujących chińską technologię." ⁸⁸Chińczycy są jedynym projektem realizowanym w tym afrykańskim kraju, i nie jest to jedyny, który jest realizowany przez Chińczyków.

Tajlandzko-Chiński Park Przemysłowy w prowincji Rayong został zbudowany w 2005 roku. Klaster jako jedyny w Tajlandii uzyskał certyfikat chińskiego rządu jako zamorski obszar współpracy handlowej i gospodarczej. Do 2017 r. działało tu już ponad 90 przedsiębiorstw, które "wniosły do Tajlandii inwestycje o wartości ponad 2,5 mld USD, rozwiązały problem zatrudnienia ponad 20 000 mieszkańców i stały się centrum przemysłowym i bazą eksportową dla priorytetowych sektorów tradycyjnego chińskiego przemysłu w Tajlandii"⁸⁹. Interesujący szczegół: w oparciu o doświadczenia parku przemysłowego w prowincji Rayong w Tajlandii, chińska korporacja Huali otworzyła już w październiku 2015 r. w Meksyku klaster przemysłowy Beimei Huafushan, aby pomóc innym chińskim firmom wejść na rynek amerykański i rozwijać go.

---

87 Współpraca Etiopia-Chiny jest klasycznym przykładem współpracy Chin z Afryką - Prezydentem Etiopii [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: http://russian.news.cn/2018-08/14/c_137387915.htm

88 Zaostrzyć pas współpracy, skrócić drogę wyjścia z "pułapki zacofania" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://finance.rambler.ru/markets/43964485-zhenmin-zhibao-kitay-obedinennye-obschey-tselyu-chast-2/>

89 Huali Corporation: stwórzmy "przemysłową chińską dzielnicę" na "One Belt, One Road" [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2017-04/13/content_40612178.htm

Strefa Ekonomiczna Kanału Sueskiego w Egipcie została utworzona w 2015 roku, kiedy to oddano do użytku nowe, 72-kilometrowe dno kanału, aby przyciągnąć inwestycje zagraniczne dla międzynarodowego projektu węzła przemysłowego i logistycznego. Oczekuje się, że "wraz z rozwojem Kanału Sueskiego, przemysł i przedsiębiorstwa usługowe tam zlokalizowane stworzą do jednej trzeciej całej gospodarki kraju"⁹⁰. Wiosną 2019 roku w chińsko-egipskiej części tej siedmiokilometrowej strefy działało już 77 mieszkańców. W maju 2018 roku podpisano porozumienie o utworzeniu rosyjskiej strefy przemysłowej w regionie. W lutym 2020 roku strona białoruska ogłosiła chęć udziału w utworzeniu Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kanału Sueskiego.

Niewątpliwie innowacyjne doświadczenia związane z rozwojem wszystkich tych specjalnych stref ekonomicznych wolnego handlu będą bardzo przydatne dla chińsko-białoruskiego Parku Przemysłowego "Great Stone", który z kolei ma coś do przekazania swoim partnerom w nowym sojuszu.

---

⁹⁰ Prezydent Egiptu wydał dekret w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kanału Sueskiego [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <https://tass.ru/ekonomika/2181686>

Od zwiększenia innowacyjności - do "projektów przyszłości"

Program działań Rządu Republiki Białoruś na okres do 2025 roku wyznacza zadanie osiągnięcia w ciągu pięciu lat poziomu rozwoju innowacyjnego wiodących państw w regionie Europy Wschodniej. W tym celu planuje się stworzenie nowych punktów rozwoju białoruskiej gospodarki, w tym poprzez realizację złożonych "projektów przyszłości" - "nowych projektów innowacyjnych w dziedzinach: przemysł elektryczny, transport elektryczny, bioprzemysł, farmacja, robotyka, oprzyrządowanie, produkcja materiałów kompozytowych".⁹¹ Projekt opiera się na opracowaniu linii prototypów urządzeń, które są dla Białorusi zasadniczo nowe, a także na organizacji masowej produkcji opartej na tych prototypach.

Należy pamiętać, że rozwiązanie tego problemu powinno być i będzie oparte na pewnych doświadczeniach z poprzednich lat. Tym bardziej, jest na czym budować. Wystarczy powiedzieć, że w ciągu ostatnich pięciu lat Białoruś zwiększyła produkcję innowacyjnych wyrobów o półtora raza - do prawie siedmiu i pół miliarda dolarów. Udział eksportu produktów naukowych i zaawansowanych technologii wzrósł z 30% w 2015 r. do 38% w 2020 r., udział przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie wzrósł z 19,6% do 26%⁹². Ponadto w kraju powstała już sieć 17 technoparków, które obejmują wszystkie obwody białoruskie i stają się centrami przyciągania innowacyjnych gałęzi przemysłu i rozwoju.

Dziś wielkie nadzieje w tym względzie pokłada się w mieszkańcach Chińsko-Białoruskiego Parku Przemysłowego "Great Stone", w którym pod koniec 2020 roku zarejestrowanych było 68 firm z 14 krajów. Ważny szczegół: 12 mieszkańców już teraz należy konkretnie do sfery nauki, innowacji, nowych,

---

91 Program działania Rządu Republiki Białorusi na okres do 2025 roku. - Mińsk, 2020. -- C. 25.

92 W ciągu pięciu lat Białoruś zwiększyła produkcję innowacyjnych produktów o 1,5 raza [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-za-pjat-let-uvelichila-proizvodstvo-innovatsionnoj-produktsii-v-15-raza-415135-2020/>

absolutnie wyjątkowych osiągnięć. Jednym z takich podmiotów gospodarczych jest innowacyjne chińsko-białoruskie przedsiębiorstwo Aviation Technologies and Complexes, którego produkty zostały zaprezentowane na Great Stone w grudniu 2020 roku - bezzałogowe statki powietrzne typu multirotor i samoloty, a także wielozadaniowe bezzałogowe kompleksy powietrzne typu hybrydowego. Nie jest tajemnicą, że zapotrzebowanie na taki sprzęt w dzisiejszym świecie jest bardzo wysokie. Z tego powodu przedsiębiorstwo produkcyjne zawarło już porozumienie z Białoruską Izbą Przemysłowo-Handlową "w celu ułatwienia aktywnej promocji białoruskich maszyn i technologii w zakresie zdalnego sterowania na rynkach zagranicznych"⁹³. Takie innowacyjne produkty, możemy być pewni, nie będą miały żadnych opóźnień w sprzedaży w bliskiej i dalekiej zagranicy.

W grudniu 2020 roku pojawił się tu kolejny obiecujący rezydent - Solidpipe System, który będzie realizował projekt w zakresie nowych materiałów związanych z produkcją i nakładaniem innowacyjnej powłoki ochronnej na komponenty urządzeń stosowanych w przemyśle wydobywczym. Chodzi o to, że "ta technologia jest wyjątkowa dla Białorusi i krajów regionu euroazjatyckiego". Rozpoczęcie produkcji planowane jest na rok 2021"⁹⁴.

Sinobiałoruskie Centrum Współpracy Naukowo-Technologicznej, które zostanie tu otwarte w grudniu 2020 r., ma na celu ułatwienie rozwoju innowacyjnej produkcji w Parku Przemysłowym Great Stone, gdzie znajdują się laboratoria badawcze, strefy inkubacji i akceleracji dla startupów, centrum badań i małej skali produkcji oraz hala do prezentacji osiągnięć naukowych i technologicznych. Warto zauważyć, że "wśród osób, które będą pracować w nowo otwartym centrum znajdzie się Chińsko-Białoruskie Centrum Innowacji Technologii Przemysłowych, utworzone przez Narodową Akademię Nauk

---

93 Firma "Technologie i kompleksy lotnicze" została zaprezentowana w "Velikiy Kamen" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-prezentovali-kompaniju-aviatsionnye-tehnologii-i-kompleksy-421952-2020/>

94 Mieszkaniec Wielkiego Kamienia realizuje projekt w zakresie nowych materiałów [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rezident-velikogo-kamnja-realizuet-proekt-v-sfere-novyh-materialov-420268-2020/>

Białorusi i Akademię Nauk obwodu Guangdong (ChRL)". W pierwszym kwartale 2021 r. zostanie tu uruchomiony program Iskra, który ma ułatwić rozwój projektów badawczo-rozwojowych między tymi dwoma krajami. Ponadto, w grudniu 2020 r. rozpoczęła się tu budowa międzynarodowego centrum wystawienniczego, które "będzie jednym z ważnych elementów infrastruktury biznesowej parku przemysłowego wraz z parkiem handlowo-logistycznym, centrami handlowymi i wystawienniczymi"⁹⁵

Ogólnie rzecz biorąc, w 2021 r. do priorytetowych obszarów prac na Wielkim Kamieniu należy wspieranie realizacji inwestycji mieszkaniowych, a także opracowanie programu rozwoju wysokiej jakości parku przemysłowego oraz studium wykonalności dla obiektów jego drugiej fazy, które przewiduje "dalszą ekspansję sektorów produkcyjnych w celu przyciągnięcia inwestycji, aktywną promocję regionalnej platformy współpracy naukowo-badawczej"⁹⁶. Mówiąc dokładniej, podczas realizacji drugiego etapu rozwoju "Wielkiego Kamienia" i zagospodarowania obszaru blisko tysiąca hektarów, "planuje się stworzenie inteligentnego miasta - przyjaznego dla środowiska, z niestandardowymi rozwiązaniami, wprowadzaniem zaawansowanych innowacji w dziedzinie telekomunikacji, informacji, technologii mobilnych, bezpilotażowych, sztucznej inteligencji, obliczeń kwantowych"⁹⁷. Wszystkie te fakty wskazują, że plany związane z Wielkim Kamiennym Parkiem Przemysłowym, jako innowacyjnym "projektem przyszłości", są dość realistyczne, konkretne i wykonalne, co jest szczególnie ważne w obecnych trudnych warunkach rozwoju białoruskiej gospodarki.

95_Budowa międzynarodowego centrum wystawienniczego rozpoczęła się w "Great Stone" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/stroitelstvo-mezhdunarodnogo-vystavochnogo-tsentra-nachalos-v-velikom-kamne-421518-2020/>

96_Yan, G. Czy chiński biznes będzie nadal inwestował na Białorusi? / G. Yan // [Zasoby elektroniczne] - - 2020. - <https://www.belta.by/interview/view/prodolzhit-li-kitajskij-biznes-investirovat-v-belarus-jan-gan-o-novyh-tsentrach-pritjazhenija-7602/>.

97_Deklarowane inwestycje mieszkańców Great Stone są szacowane na ponad 1,2 miliarda dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zajavlennye-investitsii-rezidentov-velikogo-kamnja-otsenivajutsja-v-bolee-chem-12-mlrd-421491-2020/>

Chiński wektor współpracy międzyregionalnej

W grudniu 2020 roku białoruski obwód grodzieński i chińska prowincja Hainan podpisały umowę o nawiązaniu stosunków partnerskich, która przewiduje znaczne rozszerzenie współpracy między obwodami w sferze gospodarczej, handlowej i kulturalnej. To nie jest pierwszy partner obwodu grodzieńskiego w Imperium Niebiańskim.

Jeszcze w 2007 roku nawiązano stosunki partnerskie pomiędzy Obwodem Grodzieńskim a Prowincją Gansu. W 2014 r. "strony podpisały memorandum o współpracy w celu wzmocnienia współpracy gospodarczej i handlowej oraz opracowały Program współpracy Obwodu Grodzieńskiego i Prowincji Gansu na lata 2014-2020, w którym systematycznie starano się uwzględnić najważniejsze aspekty rozwoju dwustronnych stosunków partnerskich i partnerskich" ⁹⁸[1, s. 105]. Aktywnym uczestnikiem tej międzyregionalnej współpracy stał się Państwowy Uniwersytet im. Janki Kupaly w Grodnie, który nawiązał wieloaspektową współpracę z 10 chińskimi uniwersytetami. Dziś chińscy studenci studiują w Grodnie "na wszystkich poziomach - od wydziału przygotowawczego do studiów podyplomowych". Opracowywanych jest również kilka wspólnych projektów naukowych z zakresu biochemii. Wcześniej realizowano projekt w zakresie budowy maszyn, teraz liczymy na projekt w zakresie logistyki" ⁹⁹[2]. W sierpniu 2018 roku w budynku Yanka Kupala GrSU otwarto centrum stażowe dla pracowników województwa gańskiego. W 2019 roku w Grodnie zrealizowano cztery projekty inwestycyjne oparte na inwestycjach chińskich. W szczególności został zrekonstruowany dawny hotel "Grodno". Chińczyk zarejestrowany w Wolnej Strefie Ekonomicznej

---

98 Zalesky, B. Vector partnerstwa - Chiny. Kolekcja artykułów / B. Zaleskii. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - -- C. 105.

99 Uniwersytet Stanowy Yanka Kupala rozwija wspólne projekty badawcze z chińskimi uniwersytetami [Zasoby elektroniczne]. - -- 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grgu-im-janki-kupaly-razvivaet-s-kitajskimi-vuzami-sovmestnye-nauchnye-proekty-344391-2019/>

Grodnoinvest, który planował wdrożenie tam projektu logistycznego. Ponadto "w Grodnie otwarto również centrum tradycyjnej medycyny chińskiej oraz centrum handlowo-wystawiennicze, w którym prezentowane są towary partnerów regionu z Chin" ¹⁰⁰[3].

W 2018 roku Region Grodno podpisał Protokół Intencji w celu nawiązania przyjaznych stosunków z Prowincją Fujian. Oficjalnie "dokument ten nakreśla ważne obszary komplementarnej współpracy międzyregionalnej - handel, inwestycje, logistykę i kulturę" ¹⁰¹[4]. Można dodać, że zbliżenie regionów było spowodowane tym, że w chińskiej prowincji jest dobrze rozwinięty sektor przemysłowy - elektronika i budowa maszyn, a w regionie białoruskim - rolnictwo. I jest to "tylko jeden z obszarów uzupełniającej się współpracy, którą można nawiązać w sferze handlowej i gospodarczej". [5]. Ponadto na rynku chińskim istnieje zapotrzebowanie na białoruskie wyroby z lnu i drewna, a strona chińska zadeklarowała gotowość do zwiększenia inwestycji w obwodzie grodzieńskim w wielu dziedzinach: od elektrowni jądrowych po zaawansowane technologie. A teraz strony pracują nad wdrożeniem osiągniętych porozumień. ¹⁰²

Krótko mówiąc, Chińska Republika Ludowa stała się strategicznym partnerem dla zachodniego regionu Białorusi, o czym świadczą liczby. W ciągu 10 miesięcy 2020 roku firmy z obwodu grodzieńskiego wyeksportowały na rynek chiński towary o wartości ponad 160 milionów dolarów. Są to głównie produkty żywnościowe i olejowe. Pojawienie się nowych partnerów chińskich, a mianowicie prowincji Hainan, oznacza, że Grodno aktualizuje współpracę również w innych obszarach - w zakresie zaawansowanych technologii,

---

100 W obwodzie grodzieńskim realizowane są 4 projekty inwestycyjne z kapitałem chińskim [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-grodnenskoj-oblasti-realizujutsja-4-investproekta-s-kitajskim-kapitalom-344505-2019/>

101 O ustanowieniu regionalnych powiązań regionu Grodno z chińską prowincją Fujian [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://shanghai.mfa.gov.by/ru/o_generalnom_consulstv/news/b1e61ad9861a3f9c.html

102 Region Grodno i chińska prowincja Fujian będą aktywnie rozwijać współpracę [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grodnenskaja-oblast-i-provintsija-kr-futszjan-budut-aktiwnee-razvivat-sotrudnichestvo-313085-2018/>

produkcji elektrotechnicznej oraz realizacji bardziej globalnych i ambitnych projektów. Należą do nich "budowa centrum logistycznego na lotnisku w Grodnie oraz otwarcie bezpośrednich lotów między Grodnem a prowincją Hainan". Pozwoli to, po pierwsze, na bardziej aktywny rozwój turystyki i interakcji w sferze humanitarnej, a po drugie, przyczyni się do wzajemnego dostarczania produktów"¹⁰³ [6]. W tym przypadku centrum logistyczne w przyszłości może stać się węzłem transportowym i bramą dla promocji chińskich towarów nie tylko na Białorusi, lecz również do najbliższych krajów europejskich. Ponadto można śmiało powiedzieć, że zawarcie umów partnerskich między Hainanem a obwodem grodzieńskim przyczyni się do rozwoju współpracy między miastami obwodu białoruskiego i chińskiego. Tak więc umowy między takimi miastami jak Lida i Sanya, Ostrowiec i Tsyunhai są już rozważane. Od tego procesu nie ominiemy ośrodków administracyjnych w Grodnie i Haikou.

Wszystkie te fakty po raz kolejny potwierdzają słuszność obranego kursu na Białorusi w celu nawiązania i rozwoju różnych stosunków partnerskich i partnerskich obwodów białoruskich z kolegami z innych krajów, których dotychczasowe doświadczenia w realizacji pokazują, że jest to "ważny i efektywny sektor współpracy międzynarodowej, charakteryzujący się otwartością, wzajemnym zaufaniem, tolerancją i życzliwością"¹⁰⁴[7], przy konsekwentnym i konsekwentnym rozwoju którego partnerzy dążą do wspierania wzajemnych inwestycji, rozszerzania produkcji.

---

103 Region Grodno i chińska prowincja Hainan podpisały umowę o współpracy partnerskiej [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grodnenskaja-oblast-i-kitajskaja-provintsija-hajnan-podpisali-soglashenie-o-pobratimskih-svjazjah-421086-2020/>

104 Batura, B. Ruch twinningowy - małe ogniwa wielkiej przyjaźni / B. Batura // [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/pobratimskoe-dvizhenie-malenkie-zvenjja-bolshoj-druzhy-7603>

Grupa robocza zarysowuje perspektywy

W grudniu 2020 roku odbyło się pierwsze spotkanie grupy roboczej ds. współpracy między Republiką Białorusi a Obwodem Tomskim Federacji Rosyjskiej. Strony uzgodniły, że skoncentrują się na zwiększaniu obrotów handlowych, rozważą możliwości wytwarzania nowych produktów, w tym innowacyjnych, a także otwarcia wspólnych przedsiębiorstw o różnych formach własności. Tym bardziej, że "istnieje wiele punktów wzrostu dla rozwoju współpracy w zakresie zaspokajania potrzeb w zakresie surowców, komponentów, wyrobów gotowych i zasobów naturalnych¹⁰⁵. Ponadto wzmożone zostaną kontakty i współpraca w dziedzinie nauki, edukacji i kultury. Omówiono to w zaktualizowanym planie wspólnych działań na lata 2021-2023, który strona tomska przedłożyła białoruskim partnerom do zatwierdzenia.

Należy przypomnieć, że Umowa w sprawie współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej między Republiką Białorusi a obwodem Tomskim została podpisana w 2016 roku w ramach sesji plenarnej Trzeciego Forum Regionów Białorusi i Rosji. W niniejszym dokumencie, który nadał nowy impuls dwustronnym interakcjom między republiką a regionem, strony określiły główne priorytety wspólnych prac w bardzo szerokim zakresie dziedzin, opierając się na istniejących już doświadczeniach w zakresie interakcji. I bardzo szybko pojawiły się konkretne rezultaty realizacji tego porozumienia.

I tak "Centrum Agrarne obwodu Tomskiego podpisało szereg umów o współpracy z Centrum Naukowo-Praktycznym Narodowej Akademii Nauk Białorusi w zakresie mechanizacji rolnictwa, Grodzieńskim Państwowym

---

105_Białoruś jest gotowa do współpracy z obwodem tomskim w sferze gospodarczej, humanitarnej i naukowej - Hudyk [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-gotova-k-sotrudnichestvu-s-tomskoj-oblastiju-v-ekonomicheskoy-gumanitarnej-i-nauchnoj-sferah-421752-2020/>

Uniwersytetem Agrarnym i Białoruskim Państwowym Agrarnym Uniwersytetem Technicznym"¹⁰⁶. Narodowy Badawczy Tomski Uniwersytet Państwowy, Państwowy Badawczy Politechnika Tomska, Tomski Uniwersytet Systemów Sterowania i Radioelektroniki oraz Tomskie Centrum Naukowe Syberyjskiego Oddziału Rosyjskiej Akademii Nauk stały się uczestnikami wspólnych projektów z białoruskimi partnerami w zakresie badań podstawowych i stosowanych, a także rozwoju mobilności akademickiej wśród studentów i członków wydziałów.

W szczególności w ramach programu "Pramen" Państwa Związkowego uczeni Tomskiego Instytutu Optyki Atmosferycznej SB RAS oraz specjaliści Instytutu Fizyki Białoruskiej Akademii Nauk wspólnie opracowali specjalne kompleksy do monitorowania atmosfery, które pozwalają nie tylko określić odległość do dowolnego obiektu, lecz również skanować skład atmosfery po drodze. Nie ma zatem potrzeby pobierania próbek i analizy, ponieważ dane pojawiają się natychmiast na monitorze prowadzącego instalację. Innym ciekawym projektem jest wspólna praca uczonych z Narodowego Uniwersytetu Badawczego Politechniki Tomskiej i Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego "nad opracowaniem odpornych na promieniowanie powłok nanokompozytowych, które są przeznaczone do wykorzystania w reaktorach jądrowych". Wyniki badań mogą być również potrzebne w innych obszarach, w których spodziewana jest praca w sytuacjach ekstremalnych: na przykład w przestrzeni kosmicznej, w turbinach parowych elektrowni ciepłych"¹⁰⁷

Powiązania partnerskie tego regionu Rosji z białoruskim producentem Amkodora rozwijają się bardzo efektywnie, zgodnie z podpisaną umową. W czerwcu 2016 r. obwód Tomski zatwierdził średniokresowy plan współpracy w

---

106 Obwód Tomski ma duże możliwości rozszerzenia stosunków gospodarczych z Republiką Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://tomsk.er.ru/activity/news/u-tomskoj-oblasti-est-horoshie-vozmozhnosti-dlya-rasshireniya-ekonomicheskikh-svyazej-s-respublikoj-belarus>

107 Technologie i innowacje we współpracy regionów państwa unijnego jako impuls dla rozwoju integracji euroazjatyckiej: Projekt informacyjno-integracyjny / współautorzy, ankieter: B. Zaleski, M. Valkovski, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesofset, 2017. - - C. 202.

celu rozszerzenia dostaw swoich maszyn. A dziś sprzęt ten jest wykorzystywany w tym regionie Rosji w sektorze komunalnym i w przemyśle drzewnym. W szczególności, w grudniu 2017 roku Verkhneketsky leskhoz zakupił kompleks wyrębowy, który zaczął być wykorzystywany w selektywnym i solidnym wyrębie sanitarnym w ramach realizacji zadań państwowych. "To już trzeci kompleks wyrębu, który Amkodor dostarczył do leśnictwa w tym regionie. Przy okazji, teraz będzie łatwiej serwisować ten sprzęt, ponieważ latem 2017 roku firma otworzyła swoje markowe centrum serwisowe w regionie"¹⁰⁸

Wszystkie te fakty pokazują, że podstawy współpracy między Republiką Białorusi a obwodem Tomskim nie są złe, ale powinny być rozwijane, ponieważ jak dotąd wzajemna wymiana handlowa ma niewielki udział w ogólnej wielkości ich zagranicznej działalności gospodarczej - tylko nieco ponad 10 milionów dolarów w ciągu 10 miesięcy 2020 roku. Partia Tomsk zamierza skupić się na rozwoju stosunków partnerskich w takich obszarach jak "produkcja roślinna i zwierzęca, łowiectwo i rybołówstwo, przemysł i rynek konsumencki, turystyka ekologiczna i wiejska, dodatkowe kształcenie i szkolenie zawodowe, wykorzystanie systemów informatycznych na potrzeby państwa i gmin, wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości"¹⁰⁹. Strona białoruska widzi perspektywy w dostarczaniu szerokiej gamy towarów eksportowych - autobusów, samochodów ciężarowych, budownictwa miejskiego, drogowego, leśnego, sprzętu rolniczego, żywności, przemysłu lekkiego i produktów rolnych. Krótko mówiąc, strony mają znaczny potencjał do partnerstwa. Optymizmem napawa fakt, że przyjęte na pierwszym posiedzeniu komisji roboczej plany rozszerzenia współpracy między Republiką Białorusi a obwodem Tomskim zostaną pomyślnie zrealizowane.

---

108 Priorytetowe obszary współpracy regionalnej jako kluczowy czynnik w budowaniu Unii: Projekt informacyjno-integracyjny i wywiad z K. Gusevem, B. Zalesky. Gusev, B. Zaleskii. - Mińsk: Biznesofset, 2018. -- C. 345.

109 Obwód Tomski i Białoruś zgodziły się na rozszerzenie współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://tomsk.sm.news/tomskaya-oblast-i-belarus-dogovorilis-rasshirit-sotrudnichestvo-42561-u3t5/>

Nowy program rozszerzy współpracę

W grudniu 2020 roku rząd Republiki Białoruś i Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłu (UNIDO) podpisały pięcioletni program ramowy współpracy mający na celu rozszerzenie współpracy między stronami, z uwzględnieniem priorytetów rozwoju społeczno-gospodarczego państwa białoruskiego. Białoruś jest członkiem tej organizacji międzynarodowej od 1985 roku. Od tego czasu strona białoruska, wspierając wiodącą rolę UNIDO w promowaniu integracyjnego i zrównoważonego rozwoju przemysłowego państw świata, konsekwentnie "wykorzystuje potencjał eksportowy i możliwości organizacji w celu poprawy konkurencyjności i przyjazności dla środowiska jej przemysłu, wprowadzania nowoczesnych technologii i standardów"¹¹⁰. Ważne jest dla nas również to, że "UNIDO było jedną z pierwszych organizacji międzynarodowych, które udzieliły Białorusi pomocy technicznej w celu zminimalizowania skutków katastrofy w Czarnobylu"¹¹¹.

Przypomnijmy, że UNIDO zostało założone w 1966 r. w celu promowania i przyspieszania rozwoju przemysłowego w krajach rozwijających się i krajach w okresie transformacji gospodarczej, a także promowania międzynarodowej współpracy przemysłowej. Jego priorytety obejmują cztery obszary: osiąganie dobrobytu społecznego; rozwój konkurencyjności gospodarczej; ochrona środowiska; oraz wzmacnianie wiedzy i instytucji. Obecnie organizacja ta, zrzeszająca 170 państw członkowskich, "jest wiodącym dostawcą usług w zakresie przemysłowej efektywności energetycznej i promocji energii odnawialnej oraz wspiera kraje rozwijające się w realizacji

---

110 Program współpracy pomiędzy Białorusią a UNIDO podpisany w Wiedniu [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/programma-sotrudnichestva-belarusi-s-junido-podpisana-v-vene-419594-2020/>

111 Eksperti UNIDO predstavili metodologiiu regionalnogo razvitiia v Mińsku [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/ekperty-junido-predstavili-v-minske-metodologiiu-regionalnogo-innovatsionnogo-razvitiia-342956-2019/>

wielostronnych porozumień dotyczących ochrony środowiska, realizując jednocześnie ich cele gospodarcze i środowiskowe"¹¹².

Poprzedni program ramowy współpracy między Białorusią a UNIDO został podpisany w 2013 r. Określiła ona obszary wspólnych prac, w których główne obszary współpracy obejmowały "zasobooszczędną i czystsza produkcję, efektywność energetyczną, innowacje, promocję inwestycji i transfer technologii, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, wzmocnienie sektora rolno-spożywczego i motoryzacyjnego"¹¹³. I trzeba powiedzieć, że w ostatnich latach Białoruś zrealizowała szereg wspólnych projektów z UNIDO, zarówno w zakresie modernizacji przedsiębiorstw produkujących komponenty dla sektora motoryzacyjnego, jak i wsparcia przedsiębiorstw przemysłu spożywczego i przetwórstwa roślinnego.

W szczególności sam efekt ekonomiczny projektu międzynarodowej pomocy technicznej "Rozwój instytucjonalny i wsparcie polityczne modernizacji przedsiębiorstw produkujących komponenty dla sektora motoryzacyjnego w Republice Białorusi" przekroczył 18 milionów białoruskich rubli. Projekt ten został zrealizowany przez UNIDO na Białorusi w latach 2015-2019 w celu poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego poprzez optymalizację procesów produkcyjnych. W rezultacie: udzielono pomocy 44 podmiotom gospodarczym, w tym przedsiębiorstwom BelAZ Holding, Amkodor, Avtokomponenty, MTZ; opracowano i dostosowano do białoruskiego kontekstu unikalną metodologię UNIDO, opartą na efektywnym wykorzystaniu zasobów produkcyjnych; przeprowadzono ponad 25 szkoleń dla menedżerów i specjalistów przedsiębiorstw przemysłowych Białorusi; przeszkolono ponad 500 specjalistów w zakresie narzędzi optymalizacji produkcji. Głównym rezultatem projektu jest

---

112 O UNIDO [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: www.unido.ru/overview/unido/

113 Białoruś jest zainteresowana rozwojem współpracy z UNIDO - Miasnikowiczem [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-v-razviti-i-sotrudnichestva-s-junido-mjasnikovich-291046-2018/>

stworzenie Centrum Modernizacji Produkcji w naszym kraju - "struktury, która stanie się centrum koncepcji optymalizacji produkcji i przejścia na Przemysł 4.0 na Białorusi¹¹⁴".

Dobrym przykładem w tym kontekście jest realizacja przez Białoruskie Narodowe Centrum Efektywnego Wykorzystania Zasobów i Czystszej Produkcji wspólnie z UNIDO projektu pomocy technicznej "Gospodarka zamknięta i nowe możliwości rozwoju". Białoruś planuje również we współpracy z UNIDO "utworzyć centra kompetencji technicznych i zakłady demonstracyjne"¹¹⁵. Faktem jest, że w naszym kraju tworzymy obecnie centra kompetencyjne, w których przedstawiciele małych i średnich przedsiębiorstw mogliby testować wdrażanie technologii do cyfrowej transformacji procesów biznesowych. Projekt ten jest realizowany wspólnie z UNIDO. "Dwa lub trzy technoparki w regionach są uważane za pilotażowe"¹¹⁶. Ponadto w 2020 roku Białoruś stała się członkiem nowego projektu współpracy technicznej z UNIDO, którego celem jest wdrożenie potencjału czwartej rewolucji przemysłowej i inteligentnej produkcji za łączną kwotę miliona dolarów, a którego realizacja w 2021 roku będzie pierwszym praktycznym krokiem nowego ramowego programu współpracy, który został podpisany w grudniu 2020 roku w stolicy Austrii.

---

114 Lisatowicz, T. Lisatowicz // [Zasób elektroniczny] Efekt projektu UNIDO wspierającego przedsiębiorstwa przemysłu samochodowego na Białorusi przekroczył 18 milionów Br18 milionów / T. Lisatowicz // . - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/effekt-ot-realizatsii-proekta-unido-po-podderzhke-predpriyatij-avtoproma-belarusi-prevysil-br18-mln-347529-2019/>

115 Planuje się realizację projektów transformacji cyfrowej w zakresie farmacji, oprzyrządowania, petrochemii [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/proekty-tsifrovoj-transformatsii-planirujut-realizovat-v-sferah-farmatsii-priborostroenija-neftehimii-362638-2019/>

116 Na Białorusi planuje się otwarcie centrów kompetencyjnych w zakresie automatyzacji procesów w oparciu o parki technologiczne [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tsentry-kompetentsij-dlja-avtomatizatsii-protsesov-planiruetsja-otkryt-v-belarusi-na-baze-tehnoparkov-362309-2019/>

Perspektywiczny mechanizm handlu elektronicznego w kierunku maksymalizacji potencjału

W roku 2020 przypada 15. rocznica pierwszego obrotu na Białoruskiej Powszechnej Giełdzie Towarowej (BUCE), kiedy to Białoruskie Przedsiębiorstwo Unitarne Bellesexport oraz polska firma International Paper Kwidzyn S. A. podpisał pierwszą transakcję giełdową na sprzedaż drewna na 189 tysięcy dolarów. W sumie, w ciągu ostatniego półtora dekady "zawarto tu 3,2 mln transakcji na kwotę 21 mld dolarów, a wielkość eksportu wyniosła 5,8 mld dolarów¹¹⁷. Liczby te pokazują, że ALTB stała się już jedną z największych giełd towarowych w Europie Wschodniej, której główną funkcją jest pomoc przedsiębiorstwom białoruskim w eksporcie produktów oraz pomoc w wejściu na rynek białoruski przedsiębiorstwom zagranicznym.

Ten fakt mówi również sam za siebie. Rynekowy mechanizm cenowy oraz wysoka koncentracja podaży i popytu na tej platformie wymiany umożliwiły białoruskim oferentom, począwszy od 2005 roku, uzyskanie dodatkowych dochodów i zaoszczędzenie aż półtora miliarda dolarów. Należy przypomnieć, że firmy akredytowane na BUOTB biorą udział w elektronicznym obrocie na pięciu pozycjach towarowych: 1) wyroby metalowe; 2) wyroby z drewna; 3) produkty rolne; 4) towary przemysłowe i konsumpcyjne; 5) potencjalne towary giełdowe. Jednocześnie na białoruskim rynku krajowym szczególnie duży jest popyt na drewno okrągłe, wyroby z metali żelaznych i śruty z nasion oleistych, a w transakcjach handlu zagranicznego ich uczestnicy preferują tarcicę i produkty mleczarskie. Tendencje te są charakterystyczne również dla rozwoju MUTB w 2020 roku.

Na początku grudnia 2020 r. akredytowanych było tu 24815 firm, w tym 4904 firmy z 63 krajów. Od stycznia do listopada obroty handlowe wzrosły o 12 procent i wyniosły prawie pięć miliardów białoruskich rubli. Szacuje się, że

---

¹¹⁷ Transakcje warte 21 miliardów dolarów zawarte w BUTB na przestrzeni 15 lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sdelki-na-21-milrd-zakljucheny-na-butb-za-15-let-393174-2020>

każdego dnia zawiera się tam od półtora do trzech tysięcy transakcji. Ponadto, eksport towarów w ramach wymiany wykazuje pozytywną tendencję. "Przy łącznej kwocie transakcji eksportowych w wysokości 1 miliarda Br1, wynik z ubiegłego roku został przekroczony o 5%. Drewno, zrębki i produkty rolne stały się liderami w sprzedaży na rynku zagranicznym."¹¹⁸. Interesujące jest to, że w październiku 2020 roku BUTB zanotował rekordową ilość transakcji eksportowych w tym roku - 46,5 mln dolarów, z czego ponad połowa pochodziła z produktów drzewnych - tarcicy i zrębków. Największymi nabywcami tarcicy były przedsiębiorstwa z Niemiec, Łotwy i Litwy, natomiast największymi nabywcami zrębków były przedsiębiorstwa z Litwy, Polski i Estonii. Kolejnym charakterystycznym szczegółem jest to, że "w październiku znacznie bardziej aktywni stali się również zagraniczni nabywcy cementu". Wartość transakcji z tym towarem wzrosła 4,3-krotnie, do 2,6 mln USD. Głównym rynkiem sprzedaży była Rosja"¹¹⁹.

Należy zauważyć, że cement nie jest jedyną pozycją, która przyciąga do BUTB rosyjskich biznesmenów. Szczególnie interesują ich białoruskie produkty mleczarskie, których eksport poprzez wymianę w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy 2020 roku wyniósł około trzydziestu milionów dolarów. Jednocześnie "około 80% tej kwoty stanowiły transakcje zawarte z firmami z Rosji. Kupowano głównie mleko w proszku, masło i suchą serwatkę. W strukturze sprzedaży dominowało masło, a sprzedaż wyniosła 14,9 mln dolarów"¹²⁰.

Fakty te dość wymownie wskazują na potencjał rosyjskiego wektora w działalności BUTB, gdzie na dzień 1 grudnia 2020 r. akredytowanych było 2.482 rosyjskich rezydentów. I ta liczba nie wydaje się ostateczna, ponieważ w

---

118_Obrotu BUTB w okresie styczeń-listopad wzrosły o 12% [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tovarooborot-butb-v-janvare-nojabre-vyros-na-12-420279-2020/>

119 Eksport towarów za pośrednictwem PWB w październiku wzrósł o 22% [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-tovarov-cherez-butb-v-oktjabre-vyros-na-22-415863-2020/>

120 Rosja odpowiada za około 80% eksportu produktów mlecznych poprzez BUTB [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/okolo-80-eksporta-molochnoi-produktsii-cherez-butb-prihoditsja-na-rossiju-414442-2020/>

roku 2020 BUTB podjął energiczne działania w celu rozwinięcia nowych kontaktów biznesowych we wschodnim kierunku interakcji, które przynoszą rezultaty. Wystarczy powiedzieć, że od początku 2020 roku na giełdzie akredytowano 183 nowe firmy rosyjskie, z których większość to aktywni oferenci, co oczywiście ma pozytywny wpływ na dynamikę obrotów giełdowych. W szczególności "podaż żelaznego metalu walcowanego na potrzeby białoruskich przedsiębiorstw przemysłowych przez 11 miesięcy wzrosła o 68%, a eksport mleka w proszku do Rosji - o 53% <...>". Olej rzepakowy, mąka i materiały budowlane również wykazywały pozytywną dynamikę¹²¹.

Rosyjski wektor charakteryzuje się następującym szczegółem: zainteresowanie BUTB rośnie szczególnie szybko wśród środowisk biznesowych tych regionów Rosji, które graniczą z Białorusią. Obwód Smoleński jest przykładem. Obecnie na giełdzie akredytowanych jest około czterystu smoleńskich firm, więcej niż z jakiegokolwiek regionu Rosji. Wiele z nich regularnie bierze udział w przetargach zarówno na import, jak i eksport. Ale jak się okazało podczas pilotażowego webinarium, które BUTB zorganizował w grudniu 2020 roku wspólnie z Centrum Wsparcia Eksportu Obwodu Smoleńskiego, nawet przedsiębiorstwa tego rosyjskiego obwodu nie zdają sobie jeszcze w pełni sprawy z potencjału mechanizmu wymiany. Ale "wśród obiecujących obszarów jest sprzedaż rosyjskich surowców drzewnych, zbóż, dodatków paszowych, wyrobów z metali walcowanych żelaznych, a także zakup białoruskich wyrobów mięsnych i mleczarskich oraz materiałów budowlanych. Te pozycje towarowe mogą stać się podstawą długoterminowej, wzajemnie korzystnej współpracy¹²². Cyfrowa Giełda Kontaktów", która odbyła się również w grudniu 2020 r. w formie konferencji online, pokazała, że ALB

---

121. BUTB przewiduje rozszerzenie współpracy z Obwodem Omskim w Rosji [Zasób elektroniczny]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-rasschityvaet-na-rasshirenie-sotrudnichestva-somskoj-oblastjju-rossii-420606-2020/>.

122 . BUTB spodziewa się rozwijać współpracę z obwodem smoleńskim [Zasoby elektroniczne]. - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-rasschityvaet-na-razvityie-sotrudnichestva-somolenskoj-oblastjju-421404-2020>

może rozwijać współpracę z bardziej odległymi regionami Rosji w taki sam, korzystny dla obu stron sposób. W szczególności z przedsiębiorstwami obwodu omskiego, dla których wymiana może stać się skutecznym narzędziem sprzedaży i zaopatrzenia w materiały w krótkim okresie czasu.

O tym, że w przypadku BUTB odległość między sprzedającym a kupującym nie odgrywa decydującej roli, świadczą doświadczenia z kontaktów wymiany z Egiptem. Również w grudniu 2020 r. BUTB zawarł porozumienie z egipską firmą Sama Al-Jazeera, zajmującą się przywozem i wywozem drewna, w sprawie organizacji wywozu drewna do tego północnoafrykańskiego kraju w ramach wymiany. Intryga polega na tym, że do tej pory "prawie cały import drewna do Egiptu był organizowany przez pośredników, a ceny są czasami bardzo wysokie"¹²³. Ale korzystanie z platformy wymiany pozwala egipskim przedsiębiorstwom w prawie nieograniczonych ilościach i bez pośredników kupować wyroby z drewna bezpośrednio od producentów z Białorusi, a białoruscy eksporterzy mogą wejść na bardzo kuszący rynek w Egipcie, gdzie wielkość rocznego zużycia tarcicy wynosi około pięciu milionów metrów sześciennych. Strona egipska postrzega to jako optymalne rozwiązanie, ponieważ biorąc udział w przetargu, uzyskuje dostęp do dużej liczby wyspecjalizowanych firm, które są gotowe dostarczyć potrzebne towary na akceptowalnych warunkach. Korzyści dla strony białoruskiej są nie mniej oczywiste. Tak więc geografia wzajemnie korzystnych kontaktów rozwija się dość różnorodnie i skutecznie. I to w warunkach pandemii koronawirusa, która nie najlepiej wpłynęła na gospodarki większości krajów świata i która wymaga od wszystkich uczestników rynku poszukiwania nowych form współpracy z partnerami biznesowymi, aby odnieść sukces w dłuższej perspektywie.

ALE nie jest pod tym względem wyjątkiem. W maju 2020 roku odbyło się tu pierwsze białorusko-kanadyjsko-brytyjskie seminarium internetowe "Drewno:

123_Planuje się zorganizowanie dostaw tarcicy do Egiptu za pośrednictwem BUTB [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/cherez-butb-planiruetsja-organizovat-postavki-pilomaterialov-v-egipet-419296-2020/>

Prowadzenie działalności gospodarczej na Białorusi", w którym wzięło udział ponad czterdziestu przedstawicieli kanadyjskiego i brytyjskiego biznesu. Należy zauważyć, że 63 firmy z Wielkiej Brytanii i 6 z Kanady zostały już akredytowane do BUTB. Specyfika handlu giełdowego wyrobami przemysłu drzewnego oraz kluczowe zalety białoruskiej platformy wymiany, które zostały omówione w formie wideokonferencji, spowodowały, że "brytyjskie i kanadyjskie przedsiębiorstwa wyraziły zainteresowanie uzyskaniem akredytacji do udziału w handlu giełdowym tarcicą i zrębkami¹²⁴ drzewnymi.

Należy zauważyć, że BUTB wykorzystuje również format seminariów online do szkolenia swoich potencjalnych partnerów biznesowych. W tym celu w maju 2020 r. zorganizowali pierwsze szkoleniowe seminarium internetowe dla specjalistów Uzbekiej Republikańskiej Giełdy Towarowej, z którą BUTB podpisał porozumienie o współpracy strategicznej we wrześniu 2018 r. Dzięki temu nowoczesnemu formatowi interakcji partnerzy uzbecky mogli lepiej poznać nie tylko strukturę i specyfikę białoruskiego systemu zamówień publicznych, lecz również możliwości udziału w procedurach zamówień publicznych zagranicznych dostawców towarów, robót i usług. Oczekuje się, że informacje otrzymane przez stronę uzbecką nie tylko przyczynią się do zacieśnienia współpracy między Białorusią a Uzbekistanem w zakresie e-zamówień, ale również "posłużą jako przewodnik po działaniach dla uzbeckich firm planujących działać na rynku białoruskim"¹²⁵.

Rozwój współpracy białorusko-tureckiego banku handlowego z partnerami chińskimi zasługuje na osobną dyskusję w tym kontekście. Faktem jest, że w grudniu 2020 roku odbyło się posiedzenie Białorusko-Chińskiego Międzyrządowego Komitetu Współpracy, na którym odnotowano pozytywne

---

124_Brytyjskie i kanadyjskie przedsiębiorstwa są zainteresowane zakupem białoruskiej tarcicy na giełdzie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/britanskij-i-kanadskij-biznes-zainteresovan-v-zakupke-beloruskich-pilomaterialov-na-birzhevyyh-torgah-391809-2020>

125_Białoruś i Uzbekistan rozwijają współpracę w zakresie e-zamówień [zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-razvivajut-vzaimodejstvie-v-oblasti-elektronnyh-zakupok-390898-2020/>

zmiany w zaangażowaniu handlowym obu państw, związane ze zmianami w strukturze białoruskiego eksportu. Po pierwsze, zwiększa się zakres dostaw towarów z Białorusi do Chin. Po drugie, maleje zależność obrotów w handlu dwustronnym od eksportu białoruskich nawozów potasowych do konsumentów chińskich. Wśród głównych priorytetów, które Białoruś zamierza realizować w ramach rozszerzania współpracy, są "włączenie białoruskich produktów do rezerw państwowych Chin, utworzenie wspólnych przedsięwzięć w celu przetwarzania białoruskich surowców w Chinach, uproszczenie procedur handlowych i likwidacja barier handlowych, optymalizacja rozliczeń finansowych".¹²⁶ Planuje się również wykorzystanie elektronicznych platform handlowych jako obiecującego mechanizmu handlu dwustronnego, w którym kluczową rolę przypisze się ALB, gdzie 28 chińskich przedsiębiorstw otrzymało akredytację na początku grudnia 2020 r., a 13 z nich w tym roku.

Dość powiedzieć, że przez trzy kwartały 2020 roku kwota transakcji zakupu dokonanych przez firmy z Chin na giełdzie wzrosła ponad dziesięciokrotnie(!) i wyniosła dwa miliony dolarów. W strukturze towarowej dominowały kęsy drewna i tarcica obrzynana. Należy zauważyć, że do niedawna większość białoruskich wyrobów z tarcicy trafiała do Niebiańskiego Imperium głównie za pośrednictwem państw nadbałtyckich, co przyczyniło się do jej aprecjacji przez konsumentów końcowych i zmniejszenia dochodów walutowych białoruskich eksporterów. "Dzięki wspólnemu projektowi z Bellesexport i Beltamozhservice dziesiątki białoruskich przedsiębiorstw leśnych mogły sprzedawać swoje produkty na wysokomarżowy chiński rynek bez pośredników"¹²⁷.

Zdaniem BUTB ten gwałtowny wzrost zainteresowania handlem giełdowym ze strony chińskich przedsiębiorstw był spowodowany nie tylko

---

126 Nikolay Snopkov: Białoruś uważa produkty rolne za nowy motor eksportu do Chin [Zasoby elektroniczne]. -- 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9682>

127 Białoruska tarcica o wartości 5,1 miliona dolarów od początku roku jest sprzedawana do Chin za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-pilomaterialy-na-51-mln-prodali-v-kitaj-cherez-butb-s-nachala-goda-400531-2020/>

korzystną sytuacją cenową, lecz również "wygodną logistyką, którą białoruscy eksporterzy mogli zaferować". Konkretnie, począwszy od tego roku [2020 r.] możliwe stało się kupowanie produktów z tarcicy na różnych podstawach dostaw (partie wielobazowe), co pozwoliło chińskim przedsiębiorstwom na wybór najbardziej odpowiedniego miejsca dostawy. Ponadto czas dostawy został znacznie skrócony dzięki wykorzystaniu transportu kolejowego w ramach inicjatywy rządu chińskiego One Belt, One Road¹²⁸

Po otrzymaniu takich statystyk BUTB zaczął rozważać możliwość wprowadzenia oddzielnej sesji handlowej dotyczącej sprzedaży produktów z drewna na rynku chińskim, w ramach której wszystkie partie wystawione na te aukcje byłyby w jak największym stopniu dostosowane do chińskich konsumentów, a niezbędny poziom konkurencji byłby zapewniony przez gęstą koncentrację nabywców. Tym bardziej zwiększona aktywność firm z Chin stała się szczególnie widoczna od października 2020 roku, kiedy to zakupiły one na giełdzie tarcicę o wartości ponad miliona dolarów. Wynikało to również z uproszczenia procedury akredytacji w ALB, która obecnie zajmuje nie więcej niż trzy dni na skompletowanie wszystkich dokumentów. I "w okresie styczeń-listopad produkty z drewna o łącznej wartości ponad 9 milionów dolarów zostały sprzedane za pośrednictwem platformy wymiany w kierunku Chin¹²⁹". Rok wcześniej wskaźnik ten wynosił tylko około dwustu tysięcy dolarów. W oparciu o to udane doświadczenie, w połowie grudnia 2020 roku BUTB przeprowadził pierwszą specjalistyczną sesję handlową dotyczącą sprzedaży tarcicy do Chin. Miejmy nadzieję, że ta nowa forma pracy otworzy również nowe horyzonty interakcji z chińskimi partnerami, ponieważ istnieją wszelkie powody, aby sądzić, że w najbliższej przyszłości nomenklatura eksportowa w tym zakresie

---

128_Ponad 10-krotnie więcej transakcji firm z Chin na BUTB w okresie od stycznia do września [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-chem-v-10-raz-vyrosla-summa-sdelok-kompanijami-iz-kitaja-na-butb-v-janvare-sentjabre-413129-2020/>

129_W dniu 15 grudnia BUTB przeprowadzi pierwszy wyspecjalizowany przetarg eksportowy na rynek chiński [zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-provedet-pervye-spetsializirovannye-eksportnye-torgi-dlja-kitajskogo-rynka-15-dekabnja-420090-2020>

znacznie się rozszerzy, szczególnie ze względu na produkty kompleksu rolnoprzemysłowego. Przecież "oprócz produktów przemysłu drzewnego, olej rzepakowy, wysładki buraczane, mięso, cukier i produkty mleczarskie należą do obiecujących dóbr giełdowych, których żąda się na chińskim rynku. Liczba wniosków od chińskich przedsiębiorstw zainteresowanych zakupem tych produktów znacznie wzrosła w ostatnim czasie"¹³⁰.

W szczególności, olej rzepakowy ma interesujące perspektywy w tym "chińskim" kontekście, którego eksport poprzez BUTB jako całość wzrósł trzykrotnie pod względem wartości w pierwszych ośmiu miesiącach 2020 roku. Wynika to z faktu, że produkty rzepakowe są szeroko stosowane zarówno w przemyśle spożywczym, jak i do produkcji biodiesla. Być może również z tego powodu, Szwajcaria jest największym nabywcą tych produktów w BUTB, z transakcjami od stycznia do sierpnia 2020 r. wynoszącymi prawie sześć milionów dolarów. "Trzy najważniejsze rynki zbytu białoruskiego oleju rzepakowego to również Litwa z 3,5 mln USD i Estonia z 3,3 mln USD"¹³¹.

Jeśli chodzi o Chiny, gdzie również popyt na olej rzepakowy jest wysoki, tradycyjnym partnerem w tym imporcie była Kanada. "Jednakże, z powodu przedłużającego się konfliktu handlowego, podaż tego produktu znacznie spadła. Wynikający z tego niedobór spowodował rekordowe wzrosty cen. Teraz więc Chiny aktywnie poszukują alternatywnych kanałów zaopatrzenia, a Białoruś może stać się jednym z nich"¹³². Chińska firma handlowa "Shandong Liuqing" postanowiła wykorzystać tę sytuację już we wrześniu 2020 r. Zadeklarowała zamiar przejścia procedury akredytacji i rozpoczęcia pracy w

---

130. Chińskie firmy w październiku zakupiły tarcicę w BUTB w wysokości ponad 1 mln dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kitajskie-kompanii-v-oktjambre-zakupili-pilomaterialy-cherez-butb-na-summu-bolee-1-mln-417473-2020/>

131. Eksport oleju rzepakowego przez BUTB wzrósł trzykrotnie, przy czym największym odbiorcą była Szwajcaria [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rapsovogo-masla-cherez-butb-vyros-v-3-raza-krupnejshij-pokupatel-shvejtsarija-406915-2020/>

132. Białoruska deska do palet i olej rzepakowy będą eksportowane do Chin za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskskujupalletnuju-dosku-i-rapsovoe-maslo-budut-eksportirovat-v-kitaj-cherez-butb-408061-2020/>

BUTB. Jednocześnie przedsiębiorstwo wyraziło gotowość do inwestowania w białoruskie leśnictwo. Jest również zainteresowany rozwojem białoruskiej infrastruktury transportowej i logistycznej. Jest to podejście wielozadaniowe, które zostało zainicjowane przez interakcję z ALE.

Innym ważnym trendem w rozwoju BUTB w 2020 roku jest wzrost eksportu wyrobów metalowych o jedną trzecią naraz - do Br27 milionów, gdzie większość transakcji pochodziła z metali żelaznych i nieżelaznych, a także ich złomu i odpadów. Dość powiedzieć, że "w pierwszej połowie roku firmy z Niemiec, Kanady, Łotwy, Litwy, Polski, Rosji i Ukrainy zakupiły te produkty za 24 mln Br24, przekraczając o 20% liczbę z 2019 roku" ¹³³. W tym samym okresie w BUTB aktywnie rozwijano wspólny projekt z Białoruską Hutą, dzięki któremu na polski rynek sprzedano trzy miliony białoruskich rubli zbrojeniowych. W przyszłości giełda planuje rozszerzyć nomenklaturę towarową eksportu wyrobów metalowych poprzez rozwój nowych obiecujących rynków w celu zwiększenia udziału tej sekcji w transakcjach eksportowych z pięciu do dwudziestu procent w ciągu najbliższych pięciu lat.

Dużym zainteresowaniem cieszą się plany BUTB-u dotyczące wprowadzenia na rynki zagraniczne również innych białoruskich przedsiębiorstw. W szczególności, wymiana planuje połączyć swoje wysiłki, aby osiągnąć ten cel z zakładem walcowania metali Miorsky, innowacyjne przedsiębiorstwo przemysłowe w obwodzie witebskim z dużą ilością inwestycji zagranicznych, które będą w stanie wyprodukować około 240 tysięcy ton blachy białej rocznie po osiągnięciu swoich zdolności projektowych. Należy zauważyć, że tylko Magnitogorska Huta Żelaza i Stali w Rosji i ArcelorMittal Temirtau Joint Stock Company w Kazachstanie produkują podobne produkty w byłym Związku Radzieckim. Dla białoruskiej firmy zorientowanej na eksport "Skandynawia jest najbardziej interesująca <...> jako obiecujący rynek". Po

---

133_Eksport wyrobów metalowych przez BUTB w pierwszej połowie roku wzrósł o 33% [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-metalloproduktisii-chez-butb-v-i-polugodii-vyros-na-33-399873-2020/>

pierwsze, ze względu na korzystne warunki cenowe i stabilnie wysoki popyt na blachę białą"¹³⁴. Dla przypomnienia, biała blacha blaszana jest szeroko stosowana w produkcji opakowań do żywności i produktów chemicznych. A w Miory planują produkować bardzo drobną blachę od 0,1 mm. Z pomocą BUTB firma ma nadzieję nie tylko znaleźć nowych nabywców i ostatecznie ustanowić regularne dostawy blach blaszanych do Europy, ale również znaleźć partnerów dla surowców, ponieważ mechanizm handlu giełdowego jest skuteczny w obu kierunkach - przy eksporcie wyrobów gotowych i przy zakupie surowców.

Wszystkie te fakty wskazują, że tempo rozwoju ALTB w chwili obecnej jest takie, że może i powinno stać się motorem handlu elektronicznego w Republice Białoruś w najbliższej przyszłości, gdzie uważają, że dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju i konkurencyjności państwa białoruskiego na arenie światowej "konieczne jest stworzenie własnych platform cyfrowych w kluczowych sektorach gospodarki, tak aby zagraniczne przedsiębiorstwa wchodzące na rynek białoruski nie narzucały swoich rozwiązań technologicznych, lecz integrowały się z infrastrukturą cyfrową kraju"¹³⁵. W tym względzie można śmiało powiedzieć: pierwsze piętnaście lat działalności Białoruskiej Powszechnej Giełdy Towarowej to dowód na to, że fundament dla rozwiązania postawionych tu celów jest solidny.

---

134. BUTB i Miory Metal Rolling Plant planują wspólnie rozwijać eksport białej blachy stalowej [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-miorskij-metalloprokatnyj-zavod-planirujut-sovmestno-razvivat-eksport-beloj-zhesti-400676-2020/>

135. BUTB powinien stać się siłą napędową handlu elektronicznego w kraju - Koltovitch [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-dolzha-stat-drajverom-elektronnoj-torgovli-v-strane-koltovich-401009-2020>

Literatura

1. Spotkanie szefów państw SIC [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/zasedanie-soveta-glav-gosudarstv-sng-25085/.

2. Mołdawia proponuje opracowanie planu promowania informacji o WNP [zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/moldova-predlagaet-produmat-plan-informatsionnogo-prodvizhenija-sng-420785-2020>

3. na spotkaniu Ministra Spraw Zagranicznych V. Makei z Przewodniczącym Komitetu Wykonawczego CIS - Sekretarzem Wykonawczym [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: https://mfa.gov.by/press/news_mfa/b824e89c5996ccf3.html

4. Następane posiedzenie Rady Szefów Rządów WNP odbędzie się w Mińsku w dniu 28 maja 2021 r. [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/sledujuschee-zasedanie-soveta-glav-pravitelstv-sng-projdet-v-minske-28-maja-2021-goda-414460-2020/>

5. Roman Golovchenko wziął udział w posiedzeniu Rady Szefów Rządów WNP [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <http://government.by/ru/content/9638>

6. Nazarbajew: konieczne jest zwiększenie wolumenu i trwałości przepływów handlowych w obrębie i poza EWEA [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/nazarbaev-neobhodimonarashivat-objemy-i-ustojchivost-torgovyh-potokov-vnutri-i-za-predelami-eaes-419719-2020/>.

7. Strategia rozwoju integracji euroazjatyckiej pozwoli na rozwiązanie wielu problemów w nowy sposób - Miaśnikowicz [Zasób elektroniczny]. 2020. URL: <https://www.belta.by/economics/view/strategija-razvitiija-razijskojoj-integratsii-pozvolit-po-novomu-reshat-mnogie-voprosy-mjasnikovich-419794-2020/>.

8. Strategia EEU 2025 zawiera 330 środków i mechanizmów służących rozwojowi integracji - Malkina [Zasoby elektroniczne]. 2020. URL: <https://www.belta.by/economics/view/strategija-eaes-do-2025-goda-soderzhit-330-mer-i-mehanizmov-po-razvitiju-integratsii-malkina-419802-2020/>.

9. Pivovar, E. Industrialization and agroindustrial maps will promote import substitution in the EAEU - Malkina / E. Pivovar // [Electronic resource]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/karty-industrializatsii-i-agroindustrii-budut-sposobstvovat-importozamescheniju-v-eaes-malkina-419027-2020/>.

10. Euroazjatyckie platformy technologiczne [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-eaes-shumilin-397579-2020/>

11) Białoruś opowiada się za rozszerzeniem współpracy naukowo-technicznej w ramach EUE - Szumilin [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-vystupaet-za-rasshirenie-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-v-eaes-shumilin-397579-2020/>

12. Pivovar, E. Platforma technologiczna w sektorze energetycznym jest tworzona w EAEU / E. Pivovar // [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/tehnologicheskaja-platforma-v-sfere-energetiki-sozdana-v-eaes-333240-2019/>

13. W EAEU [Zasoby elektroniczne] powstaje nowa euroazjatycka platforma technologiczna dla technologii konserwacji i naprawy urządzeń przemysłowych. - – 2019. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/13-08-2019-1.aspx>

14. Nikitina, Y.F. Prospects of technological platforms: Synergetic effects / Y.F. Nikitina // Designing the Future. Problemy rzeczywistości cyfrowej: przebieg 2. konferencji międzynarodowej (7-8 lutego 2019 r., Moskwa). - Moskwa: IPM na cześć M.W. Keldysza, 2019. - – C. 83–90.

15. Kraje EAEU zamierzają stworzyć euroazjatycką konstelację kosmiczną [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: https://www.tvr.by/news/obshchestvo/strany_eaes_namereny_sozdat_evraziyskuyu_kosmicheskuyu_gruppirovku/

16. Igor Petrishenko wymienił najważniejsze zadania stojące przed WNP na obecnym etapie: przezwycięzenie recesji gospodarczej, zwiększenie wzajemnego i zagranicznego handlu. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9678>

17. Stan współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w państwach członkowskich WNP (raport informacyjny i analityczny). - M.: CIS, 2017. -- 61 c.

18. Konwencja o współpracy międzyregionalnej między państwami członkowskimi Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: https://pravo.by/upload/docs/op/N01600091_1585774800.pdf

19. Konwencja o współpracy transgranicznej państw stron Wspólnoty Niepodległych Państw [zasoby elektroniczne]. - - 2008. - URL: <http://docs.cntd.ru/document/902196976>

20. Wystąpienia uczestników IX posiedzenia Rady Współpracy Międzyregionalnej i Transgranicznej państw członkowskich WNP w sprawie statusu współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w państwach członkowskich WNP [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://e-cis.info/cooperation/3763/89102/>

21. Prezydencja Republiki Białorusi we Wspólnocie Niepodległych Państw w 2021 roku [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.mfa.gov.by/mulateral/belaruscischairmanship2021/>

22. Międzypaństwowy program współpracy innowacyjnej państw członkowskich WNP na okres do 2020 r. [Zasób elektroniczny]. - - 2011. - URL: <https://cis.minsk.by/page/19142>

23. W sprawie wyników posiedzenia Rady Szefów Rządów Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://e-cis.info/page/3758/89205/>

24. Program współpracy innowacyjnej krajów WNP stał się bardziej elastyczny i adaptacyjny - Shumilin [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/programma-innovatsionnogo-sotrudnichestva-stran-sng-stala-bolee-gibkoj-i-adaptivnoj-shumilin-421456-2020/>

25. Międzypaństwowy program współpracy innowacyjnej państw członkowskich WNP na okres do 2030 roku. - – M., 2020. - – 41 c.

26. Umowa o współpracy w dziedzinie edukacji [Zasoby elektroniczne]. - – 1992. - URL: <https://cis.minsk.by/page/7570>

27. Porozumienie o współpracy w celu utworzenia wspólnej (wspólnej) przestrzeni edukacyjnej Wspólnoty Niepodległych Państw [zasoby elektroniczne]. - – 1997. - URL: <https://cis.minsk.by/page/7552>

28. Ponad 800 osób zostało przeszkolonych w CIS Networking University [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bolee-800-chelovek-proshli-obuchenie-v-setevom-universitete-sng-337497-2019/>

29. Informacje na temat działań Rady Współpracy w dziedzinie edukacji Wspólnoty Niepodległych Państw w celu utworzenia wspólnej przestrzeni edukacyjnej CIS [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://e-cis.info/cooperation/3063/79383/>

30. CIS Network University [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://ums.bsu.by/ru/am/cis-net-university>

31. Posłowie ratyfikowali porozumienie w sprawie utworzenia i funkcjonowania Uniwersytetu Sieci CIS [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/deputaty-ratifikirovali-soglashenie-ob-uchrezhdenii-i-funktsionirovanii-setevogo-universiteta-sng-420406-2020/>

32. W pierwszej połowie roku w FEZ Białorusi zarejestrowało się ponad 60 mieszkańców [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-60-rezidentov-zaregistrirovano-v-sez-belarusi-v-i-polugodii-405375-2020/>

33. FEZ powinien stać się głównym motorem inwestycyjnym - Nikitina // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sez-dolzny-stat-osnovnym-investitsionnym-lokomotivom-nikitina-405379-2020/>

34. W I kwartale inwestorzy zagraniczni zainwestowali w białoruską gospodarkę 2,8 miliarda dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/inostrannye-investory-vlozhili-v-i-kvartale-v-ekonomiku-belarusi-28-mlrd-390601-2020/>.

35. W pierwszej połowie roku w FEZ Mińsku otrzymano ponad 118 mln dolarów inwestycji z zagranicy [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/svyshe-118-mln-investitsij-postupilo-v-i-polugodii-v-sez-minsk-iz-za-rubezha-406018-2020/>

36. Nowy mieszkaniec FEZ-u Mińsk zbuduje zakład produkcji wyrobów aluminiowych [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-minsk-postroit-zavod-po-proizvodstvu-izdelij-iz-aljuminija-411877-2020/>

37. Nowy mieszkaniec FEZ-u Mińsk będzie produkował materiały dachowe i elewacyjne [Zasób elektroniczny]. - - 20230. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-minsk-budet-proizvodit-krovelnye-i-fasadnye-materialy-415998-2020/>

38. Na terenie FEZ-u Mińsk powstanie park naukowo-technologiczny, który będzie pomagał startupom. [Zasoby elektroniczne] - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/nauchno-tehnologicheskij-park-v-pomosh-startupam-postrojat-na-territorii-sez-minsk-411305-2020/>

39. Białoruś chce pozyskać od EBOiR 14,11 mln EUR na budowę podstacji dla FEZ Mińsk [Zasoby elektroniczne] - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-hochet-privlech-ot-ebr-1411-mln-evro-na-stroitelstvo-podstantsii-dlja-sez-minsk-394602-2020/>

40. Nowy rezydent Brest FEZ zamierza zainwestować ponad 25 milionów euro w produkcję mebli [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-sez-brest-nameren-investirovat-v-proizvodstvo-mebeli-bolee-25-mln-evro-394124-2020/>

41. Nowy mieszkaniec Brzeskiego FEZ-u będzie zajmował się obróbką drewna [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-brest-zajmetsja-derevoobrabotkoj-392514-2020/>

42. Nowy mieszkaniec FEZ Brestu będzie produkował odzież kolekcjonerską [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-sez-brest-budet-vypuskat-kollektsionnuju-odezhdu-392737-2020/>

43. W FEZ "Brześć" planuje się stworzyć 1 tysiąc miejsc pracy [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-sez-brest-planirujut-sozdat-1-tys-rabochih-mest-380116-2020/>

44. FEZ Brześć kończy rozwój włoskiego okręgu przemysłowego [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-brest-zavershaet-obustrojstvo-itajjanskogo-promyshlennogo-okruga-418092-2020/>

45. Zalessky, B. Białoruś - Europa: potencjał dla partnerstwa. Polityka wielosektorowa w kontekście globalnych wyzwań / B. Zalessky. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2016. - - 168 c.

46. FEZ Brześć kończy w tym roku tworzenie infrastruktury we włoskim okręgu przemysłowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/special/regions/view/sez-brest-zavershaet-v-etom-godu-sozdanie-infrastruktury-v-italjjskom-promyshlennom-okruga-380751-2020/>

47. Mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" przyciągnęli rekordową ilość BIZ w ujęciu netto w I kwartale [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-i-kvartale-privlekli-rekordnyj-objem-pii-na-chistoj-osnove-389251-2020/>

48. FEZ Grodnoinvest zainwestował około 9 milionów Br9 milionów w rozwój infrastruktury w ciągu pięciu lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-grodnoinvest-za-pjat-let-investirovala-v-razvitie-infrastruktury-okolo-br9-mln-387801-2020/>

49. Mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" przyciągnęli w 2019 roku 436 milionów dolarów inwestycji [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-v-2019-godu-privlekli-436-mln-investitsij-385388-2020/>

50. Od początku roku mieszkańcy SMEZ "Grodnoinvest" zapłacili ponad 157 mln br. podatków [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/s-nachala-goda-rezidenty-sez-grodnoinvest-uplatili-bolee-br157-mln-nalogov-415012-2020/>

51. Mieszkaniec FEZ Grodnoinvest stworzy sieć stacji fotowoltaicznych [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezident-sez-grodnoinvest-sozdast-set-fotoelektricheskikh-stantsij-410108-2020/>

52. Austriacki inwestor zbuduje przedsiębiorstwo zajmujące się obróbką drewna w okręgu Svisloch [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/avstrijskij-investor-postroit-derevoobratyvajushee-predpriyatie-v-svislochskom-rajone-420771-2020/>

53. Inwestor z Niemiec rozważa możliwość budowy terminalu kontenerowego w pobliżu Grodzieńca [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/investor-iz-germanii-rassmatrivaet-vozmozhnost-stroitelstva-pod-grodno-kontejnernogo-terminala-417507-2020/>

54. Inwestorom proponuje się projekt multimodalnego centrum logistycznego na granicy białorusko-polskiej [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/investoram-predlagajut-proekt-multimodalnogo-tsentra-logistiki-na-belorussko-polskoj-granitse-396558-2020/>

55. W Smorgonie zakończono rekonstrukcję głównej części Industrial Avenue [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-smorgoni-zavershili-rekonstruksiju-osnovnoj-chasti-industrialnogo-prospekta-405149-2020/>

56. Mieszkańcy FEZ "Grodnoinvest" zainwestowali 144 mln br. w kapitał trwały [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-grodnoinvest-vlozhili-br144-mln-investitsij-v-osnovnoj-kapital-417225-2020/>

57. Eksport mieszkańców FEZ "Grodnoinvest" do USA w okresie styczeń-wrzesień potroił się [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/eksport-rezidentov-sez-grodnoinvest-v-sshazajantar-sentjabr-voztros-v-tri-raza-416050-2020/>

58. Program działania Rządu Republiki Białorusi na okres do 2025 roku [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <http://www.government.by/upload/docs/file2635c85fcdcb1ca5.PDF>

59. Wsparcie dla regionów zapóźnionych będzie oparte na ich potencjale - Chebotar [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/podderzhka-otstajuschih-regionov-budet-bazirovatsja-na-ih-potentsiale-chebotar-421034-2020/>

60. Pushnyakova, A. Zakład produkcji specjalnej elektroniki w Brasławiu rozpocznie pracę w 2021 r. / A. Pushnyakova // [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/zavod-po-proizvodstvu-spetsialnoj-elektroniki-v-braslave-nachnet-rabotu-v-2021-godu-422488-2020/>

61. Nowy warsztat zakładu Vetraz w Begomlu pozwoli na zwiększenie wielkości produkcji [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-tseh-zavoda-vetraz-v-begomle-pozvolit-narastit-objem-proizvodstva-422131-2020/>

62. MAZ otwiera produkcję montażową transportu elektrycznego w Zhodino [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/maz-otkryl-sborochnoe-proizvodstvo-elektrotransporta-v-zhodino-422142-2020/>

63. Smorgon Experimental Forestry stał się nowym mieszkańcem FEZ "Grodnoinvest" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/smorgonskij-opytnyj-leshoz-stal-novym-rezidentom-sez-grodnoinvest-422374-2020/>

64. Białoruś spodziewa się utrzymać w tym roku wielkość eksportu nowoczesnych technologii na poziomie 15 miliardów dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-v-etom-godu-sohranit-objem-eksporta-vysokotehnologichnoj-produktsii-na-urovne-15-421250-2020/>

65. Ekspozycja białoruskich producentów Made in Belarus prezentowana na międzynarodowej wystawie w Kairze [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/society/view/ekspozitsija-beloruskich-proizvoditelej-made-in-belarus-predstavlena-na-mezhdunarodnoj-vystavke-v-kaire-417549-2020/>

66. Ponad 100 osiągnięć naukowych i technicznych zostanie zaprezentowanych przez Białoruś na Chińskiej Wystawie Importowej [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bolee-100-nauchno-tehnicheskikh-razrabotok-predstavit-belarus-na-kitajskoj-vystavke-importa-414174-2020/>

67. Innowacyjne rozwiązania BSTU zostaną zaprezentowane na wystawie towarów i usług w Szanghaju [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/society/view/innovatsionnye-razrabotki-bgtu-predstavjat-na-vystavke-tovarov-i-uslug-v-shanhae-414078-2020/>

68. Charitonczik: głównym czynnikiem rozwoju kompleksu przemysłowego na Białorusi jest rozwój innowacyjnych produktów [Zasoby elektroniczne]. 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/haritonchik-glavnym-faktorom-razvitiya-promkompleksa-belarusi-javljaetsja-rost-innovatsionnoj-410940-2020/>.

69. Zalesky, B. Vector partnerstwa - Chiny. Kolekcja artykułów / B. Zaleskii. - Palmarium Academic Publishing, 2019. -- 188 c.

70. O rozwoju strefy współpracy i rozwoju SINOMACH S&T w Parku Wielkim Kamiennym [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <http://china.mfa.gov.by/ru/ambasada/news/cf39e9ad1f75824a.html>

71. Park Sinomach "Torch" zostanie wybudowany w "Great Stone" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-postrojat-park-sinomach-fakel-390613-2020/>

72. Wei, W. Silicon Valley of China / W. Wei // Modele, systemy, sieci w ekonomii, technologii, naturze i społeczeństwie. -- 2013. -- C. 18–21.

73. Krasilnikova, Y. Beijing uruchamia program mający na celu przyciągnięcie zagranicznych specjalistów IT / Y. Krasilnikova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: https://hightech.fm/2018/02/28/beijing_lures_talant

74. Pekinski Technopark Zhongguancun odnotował 13,8 procentowy wzrost przychodów w pierwszych 11 miesiącach 2019 roku [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: http://russian.news.cn/2020-01/07/c_138685700.htm?utm_source=yxnews&utm_medium=desktop&utm_referrer=https%3A%2F%2Fyandex.by%2Fnews

75. Pierwszy bezzałogowy autobus elektryczny został przetestowany w Great Stone [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/pervyj-bespilotnyj-elektrobus-protestirovali-v-velikom-kamne-390612-2020>

76. Nowy mieszkaniec Great Stone będzie produkował produkty do obróbki drewna [Electronic resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-velikogo-kamnja-budet-vypuskat-produktsiju-dlja-derevoobrabotki-390684-2020>

77. Xiaoyun, S. China sprzeciwia się zewnętrznej ingerencji w wewnętrzne sprawy Białorusi / S. Xiaoyun // [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/kitaj-vystupaet-protiv-vmeshatelstva-izvne-vo-vnutrennie-dela-belarusi-7572/>

78. Dochody mieszkańców Wielkiego Kamienia w okresie od stycznia do września wzrosły 3,4 raza do 126,2 mln Br126.2 mln [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vyruchka-rezidentov-velikogo-kamnja-v-janvare-sentjabre-vyrosla-v-34-raza-do-br1262-mln-416031-2020/>

79. Nowy mieszkaniec Great Stone zbuduje terminal kolejowy [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/novyj-rezident-velikogo-kamnja-postroit-zhd-terminal-407959-2020/>

80. Chińsko-białoruskie centrum innowacji w zakresie technologii przemysłowych pojawiło się w Great Stone [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kitajsko-beloruskij-innovatsionnyj-tsentr-promyshlennyh-tehnologij-pojavilsja-v-velikom-kamne-408221-2020/>

81. Centrum innowacji w "Great Stone" planuje otworzyć do końca roku [Electronic resource]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/innovatsionnyj-tsentr-v-velikom-kamne-planirujut-otkryt-do-kontsa-goda-408059-2020/>

82. Centrum Wspierania Technologii i Innowacji utworzone w Great Stone [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/tsentr-podderzhki-tehnologij-i-innovatsij-sozdali-v-velikom-kamne-415194-2020/>

83. "Wielki Kamień" wszedł w innowacyjny sojusz specjalnych stref ekonomicznych wolnego handlu [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/velikij-kamen-voshel-v-innovatsionny-aljans-osobyh-ekonomicheskikh-zon-svobodnoj-torgovli-405052-2020/>.

84. Rendeavour rozszerza projekt rozwoju Lekkiej Strefy Wolnego Handlu [Zasób elektroniczny]. - – 2016. - URL: <https://www.prnewswire.com/ru/press-releases/ru-584836431.html>

85. Yifeng, H. Nowy okręg przemysłowy powstaje w prowincji Sihanoukville / H. Yifeng, S. Mengkhon // [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <http://www.mofcom.gov.cn/article/beltandroad/khm/ruindex.shtml>

86. Szefowie państw pięciu krajów uczestniczyli w ceremonii otwarcia Międzynarodowej Strefy Wolnego Handlu w Dżibuti [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: https://ru.cseec.com/xwzx_ru/gsxw_ru/201810/2891561.html

87. Port Hambantota w Sri Lance realizuje projekt współpracy chińsko-lankijskiej [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: <https://newsru.cgtm.com/news/3d3d414e6646444d77597a6333566d54/p.html>

88. Współpraca Etiopia-Chiny jest klasycznym przykładem współpracy Chin z Afryką - Prezydentem Etiopii [Zasób elektroniczny]. - – 2018. - URL: http://russian.news.cn/2018-08/14/c_137387915.htm

89. Zaostrzyć pas współpracy, skrócić drogę wyjścia z "pułapki zacofania" [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://finance.rambler.ru/markets/43964485-zhenmin-zhibao-kitay-obedinennye-obschey-tselyu-chast-2/>

90. Huali Corporation: Stwórzmy "przemysłową chińską dzielnicę" na "One Belt, One Road" [Zasoby elektroniczne]. - – 2017. - URL: http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2017-04/13/content_40612178.htm

91. Prezydent Egiptu wydał dekret w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kanału Sueskiego [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <https://tass.ru/ekonomika/2181686>

92. Program działania Rządu Republiki Białorusi na okres do 2025 roku. - Mińsk, 2020. - - 56 c.

93. W ciągu pięciu lat Białoruś zwiększyła produkcję innowacyjnych produktów o 1,5 raza [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-za-pjat-let-uvelichila-proizvodstvo-innovatsionnoj-produksii-v-15-raza-415135-2020/>

94. Firma "Technologie i kompleksy lotnicze" została zaprezentowana w "Wielkim Kamieniu" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-velikom-kamne-prezentovali-kompaniju-aviatsionnye-tehnologii-i-kompleksy-421952-2020/>

95. Mieszkaniec Wielkiego Kamienia realizuje projekt w zakresie nowych materiałów [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/rezident-velikogo-kamnja-realizuet-proekt-v-sfere-novyh-materialov-420268-2020/>

96. W "Wielkim Kamieniu" [Surowcu Elektronicznym] otwarto chińsko-białoruskie centrum współpracy w dziedzinie osiągnięć naukowych i technologicznych. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kitajsko-beloruskij-tsentr-sotrudnichestva-v-oblasti-nauchno-tehnicheskikh-dostizhenij-otkryt-v-421475-2020/>

97. Budowa międzynarodowego centrum wystawienniczego rozpoczęła się w "Great Stone" [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/stroitelstvo-mezhdunarodnogo-vystavochnogo-tsentra-nachalos-v-velikom-kamne-421518-2020/>

98. Yan, G. Czy chiński biznes będzie nadal inwestował na Białorusi? / G. Yan // [Zasoby elektroniczne] - - 2020. -

<https://www.belta.by/interview/view/prodolzhit-li-kitajskij-biznes-investirovat-v-belarus-jan-gan-o-novyh-tsentrah-pritjazhenija-7602/>.

99. Deklarowane inwestycje mieszkańców Great Stone są szacowane na ponad 1,2 miliarda dolarów [Zasoby elektroniczne]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/zajavlennye-investitsii-rezidentov-velikogo-kamnja-otsenivajutsja-v-bolee-chem-12-mlrd-421491-2020/>

100. Yanka Kupała Uniwersytet Państwowy w Grodnie rozwija wspólne projekty badawcze z chińskimi uniwersytetami [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grgu-im-janki-kupaly-razvivaet-s-kitajskimi-vuzami-sovmestnye-nauchnye-proekty-344391-2019/>

101. W obwodzie grodzieńskim realizowane są cztery projekty inwestycyjne z kapitałem chińskim [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-grodnenskoj-oblasti-realizujutsja-4-investproekta-s-kitajskim-kapitalom-344505-2019/>

102. O ustanowieniu regionalnych więzi Regionu Grodzieńskiego z chińską prowincją Fujian [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: <http://shanghai.mfa.gov.by/ru/o-generalnom-consulstv/news/b1e61ad9861a3f9c.html>

103. Region Grodno i Prowincja Fujian Chińskiej Republiki Ludowej będą aktywnie rozwijać współpracę [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grodnenskaja-oblast-i-provintsija-knr-futszjan-budut-aktivnee-razvivat-sotrudnichestvo-313085-2018/>

104. Region Grodno i chińska prowincja Hainan podpisały umowę o współpracy partnerskiej [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/grodnenskaja-oblast-i-kitajskaja-provintsija-hajnan-podpisali-soglashenie-o-pobratimskih-svjazjah-421086-2020/>

105. Batura, B. Ruch twinningowy - małe ogniwa wielkiej przyjaźni / B. Batura // [Zasób elektroniczny]. - – 2020. - URL:

<https://www.belta.by/interview/view/pobratimskoe-dvizhenie-malenkie-zvenjja-bolshoj-druzhby-7603>

106. Białoruś jest gotowa do współpracy z obwodem tomskim w sferze gospodarczej, humanitarnej i naukowej - Hudyk [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-gotova-k-sotrudnichestvu-s-tomskoj-oblastju-v-ekonomicheskoy-gumanitarnej-i-nauchnoj-sferah-421752-2020/>

107. Obwód Tomski ma duże możliwości rozszerzenia stosunków gospodarczych z Republiką Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://tomsk.er.ru/activity/news/u-tomskoj-oblasti-est-horoshie-vozmozhnosti-dlya-rasshireniya-ekonomicheskikh-svyazej-s-respublikoj-belarus>

108. Technologie i innowacje we współpracy regionów państwa unijnego jako impuls dla rozwoju integracji euroazjatyckiej: Projekt informacyjno - integracyjny / współautorzy, ankieter: B. Zaleski, M. Valkovski, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesofset, 2017. - 274 s.: 41 chorých.

109. Priorytetowe obszary współpracy regionalnej jako kluczowy czynnik w budowaniu Unii: Projekt informacyjno-integracyjny i wywiad z K. Gusevem, B. Zalessky, Gusev, B. Zaleskii. - Mińsk: Biznesofset, 2018. - 392 s.: 62 chorých.

110. Obwód Tomski i Białoruś zgodziły się na rozszerzenie współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://tomsk.sm.news/tomskaya-oblast-i-belarus-dogovorilis-rasshirit-sotrudnichestvo-42561-u3t5/>

111. Program Współpracy pomiędzy Białorusią a UNIDO podpisany w Wiedniu [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/programma-sotrudnichestva-belarusi-s-junido-podpisana-v-vene-419594-2020/>

112. Eksperti UNIDO predstavili metodologiju regionalnogo razwoju innovacii w Mińsku [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/ekperty-junido-predstavili-v-minske-metodologiiu-regionalnogo-innovatsionnogo-razvitiija-342956-2019/>

113. O UNIDO [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: www.unido.ru/overview/unido/

114. Białoruś jest zainteresowana rozwojem współpracy z UNIDO - Miaśnikowiczem [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-v-razvitiisotrudnichestva-s-junido-mjasnikovich-291046-2018/>

115. Lisatowicz, T. Lisatowicz // [Zasób elektroniczny] Efekt projektu UNIDO wspierającego przedsiębiorstwa przemysłu samochodowego na Białorusi przekroczył 18 milionów Br18 milionów / T. Lisatowicz //, - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/effekt-ot-realizatsii-proekta-junido-po-podderzhke-predpriyatij-avtoproma-belarusi-prevysil-br18-mln-347529-2019/>

116. Planuje się realizację projektów transformacji cyfrowej w zakresie farmacji, oprzyrządowania i petrochemii [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/proekty-tsifrovoj-transformatsii-planirujut-realizovat-v-sferah-farmatsii-priborostroeniija-neftehimii-362638-2019/>

117. Na Białorusi planuje się otwarcie centrów kompetencyjnych w zakresie automatyzacji procesów w oparciu o parki technologiczne [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/tsentry-kompetentsij-dlja-avtomatizatsii-protsov-planiruetsja-otkryt-v-belarusi-na-baze-tehnoparkov-362309-2019/>

118. Transakcje warte 21 miliardów dolarów zawarte w BUTB na przestrzeni 15 lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/sdelki-na-21-mlrd-zakljucheny-na-butb-za-15-let-393174-2020/>

119. Obroty BUTB w okresie styczeń-listopad wzrosły o 12% [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/tovarooborot-butb-v-janvare-nojabre-vyros-na-12-420279-2020/>

120. Eksport towarów przez BYRTB w październiku wzrósł o 22% [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/eksport-tovarov-cherez-butb-v-oktjabre-vyros-na-22-415863-2020/>

121. Rosja odpowiada za około 80% eksportu produktów mlecznych poprzez BUTB [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/okolo-80-eksporta-molochnoj-produksii-cherez-butb-prihoditsja-na-rossiju-414442-2020/>

122. BUTB przewiduje rozszerzenie współpracy z Obwodem Omskim w Rosji [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/butb-rasschityvaet-na-rasshirenie-sotrudnichestva-somskoj-oblastjju-rossii-420606-2020/>

123. BUTB liczy na rozwój współpracy z obwodem smoleńskim [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL:

https://www.belta.by/economics/view/butb-rasschityvaet-na-razvitie-sotrudnichestva-so-smolenskoj-oblastjju-421404-2020

124. Planuje się zorganizowanie dostaw tarcicy do Egiptu za pośrednictwem BUTB [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL:

<https://www.belta.by/economics/view/cherez-butb-planiruetsja-organizovat-postavki-pilomaterialov-v-egipet-419296-2020/>

125. Brytyjskie i kanadyjskie przedsiębiorstwa są zainteresowane zakupem białoruskiej tarcicy na giełdzie [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL:

https://www.belta.by/economics/view/britanskij-i-kanadskij-biznes-zainteresovan-v-zakupke-belorusskih-pilomaterialov-na-birzhevyh-torgah-391809-2020

126. Białoruś i Uzbekistan rozwijają współpracę w zakresie e-zamówień [zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-razvivajut-vzaimodejstvie-v-oblasti-elektronnyh-zakupok-390898-2020/>

127. Nikolay Snopkov: Białoruś uważa produkty rolne za nowy motor eksportu do Chin [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9682>

128. Białoruska tarcica o wartości 5,1 miliona dolarów od początku roku jest sprzedawana do Chin za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskie-pilomaterialy-na-51-mln-prodali-v-kitaj-cherez-butb-s-nachala-goda-400531-2020/>

129. Ponad 10-krotnie zwiększyła się ilość transakcji firm z Chin a BUTB w okresie styczeń - wrzesień [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/boleg-chem-v-10-raz-vyrosla-summa-sdelok-kompanijami-iz-kitaja-na-butb-v-janvare-sentjabre-413129-2020/>

130. BUTB przeprowadził pierwszy specjalistyczny przetarg eksportowy na rynek chiński w dniu 15 grudnia [zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-provedet-pervye-spetsializirovannye-eksportnye-torgi-dlja-kitajskogo-rynka-15-dekabrja-420090-2020>

131. Chińskie firmy w październiku zakupiły tarcicę w BUTB w wysokości ponad 1 mln dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kitajskie-kompanii-v-oktjabre-zakupili-pilomaterialy-cherez-butb-na-summu-bolee-1-mln-417473-2020/>

132. Eksport oleju rzepakowego przez BUTB wzrósł trzykrotnie, przy czym największym odbiorcą była Szwajcaria [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-rapsovogo-masla-cherez-butb-vyros-v-3-raza-krupnejshij-pokupatel-shvejsarija-406915-2020/>

133. Białoruska deska do palet i olej rzepakowy będą eksportowane do Chin za pośrednictwem BUTB [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/beloruskuju-palletnuju-dosku-i-rapsovoe-maslo-budut-eksportirovat-v-kitaj-czez-butb-408061-2020/>

134. Eksport wyrobów metalowych przez BUTB w pierwszej połowie roku wzrósł o 33% [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-metalloproduksii-czez-butb-v-i-polugodii-vyros-na-33-399873-2020/>

135. BUTB i Walcownia Metali Miory planują wspólnie rozwijać eksport białej blachy stalowej [Zasób elektroniczny]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-i-miorskij-metalloprokatnyj-zavod-planirujut-sovmestno-razvivat-eksport-beloj-zhesti-400676-2020/>

136. BUTB powinien stać się siłą napędową handlu elektronicznego w kraju - Koltovitch [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/butb-dolzna-stat-drajverom-elektronnoj-torgovli-v-strane-koltovich-401009-2020/>

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

KS OmniScriptum Publishing
Brivibas gatve 197
LV-1039 Riga, Latvia
Telefax: +371 686 20455

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY